

VISUELLT

Meddelanden från Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap

NUMMER 25 * september 2002 * 1/2002

Sandviks IK, Holmsund

Sandviks I. K. bildades 1905 och dess första ordförande var hämnar Otto Lundberg som tillsammans med en del intressenter lade grunden till en av Västerbottnens storklubbar.

Klubben, som har ett medlemsantal av 360, idvar följande idrott: Fotboll, fri idrott, bandy, skidåkning, simning.

I fri idrott har klubben varit en av Västerbottnens ämnerade klubbar och dess stora man inom denna gren har Ivar Nilsson, sjökapten, med landskamps-seger mot Norge samt segrar i internationella tävlingar och en 2:dra och 3:dje placering i S. M.

I skidåkning har klubben figurerat med den svenska skidklubben främst genom Hjalmar Bergström, svensk mästare 2 gånger samt olympiska 1904 i Fennoscandias segrare samt, vidare har Olof Zachariassen fört Sandviks läger ledande med en hel del goda placeringar i S. M. samt skidan svensk deltagare i Chamonixströppan 1924.

I bandy har klubben till Västerbottnensidén.

Fotboll är klubbens stora program och dess fotbollslag har hunnat inopgradera fleråriga renomméer och segrar. Laget har i tre år i rad besett seriossegrar och vunnit D. M. de två senaste åren. I årets D. M.-turnering spelade laget 4 matcher med målvörden 17-3. Förutom de uppräknade seriösa och D. M.-segrarna har laget vunnit 3 serier till samt 4 D. M. och leder därmed Västerbottnensalliansten över D. M.-segrarna.

I årets cupturnering sevarerade laget upp till kvartfinalens genom segrar över I. F. K. Västerås samt Mankensid-Elfvikens S. K. I kvartfinalen skötte dock Sandvik dit mot A. I. K. med siffrorna 3-0. Laget fick dock spela på Sveriges Fotbollsförbund vilket inget annat Norrlandslag kan göra med.

Klubben firade i fjor sitt 40-årsjubileum och hade på sitt jubileumsprogram stortävlan på skidor med Sveriges absoluta toppmän samt en fotbollsmatch mot Malmö F. F. varvid Sandvikslaget förlorade så betydligt som med siffrorna 3-3. Denna match gjorde nya-

ket god propaganda för fotbollen i Västerbotten. De tillseendevärdarna avslutades med stora stinföring med 1000-krövd politik, en mycket god siffror som betänker att samballet löpmissar 1500 personer.

Till klubbens meriter kan vidare sägas att de hölls 1943-1944 samt 1944-1945 års segrar utan någon pling i förlustkolonnen och kunde därför stå ett tag med att ha spelat 22 seriosmatcher utan förlust. Vidare har klubben ett flertal årligt juniorlag som vunnit mästare i Västerbotten. Dessa har besett i junior-2001 samt 3 seriossegrar i följd och kan till dags dato skriva med att ha spelat 1 två år utan nederlag.

Spelarsammansättningar:

Målvakt: Gunnar Björk, 21 år, byggnadsarbetare. 2 år i A-laget, god på straffningar, bra passningsförmåga.

Högerback: Yngve Lundberg, 28 år, flyttare. 2 år i A-laget, bra sköt på bollen, välar med spjällösa. Typiskt landslagslag.

Vänsterback: Torsten Fällman, 28 år, silverarbetare. Bra sköt och skär, flitvarets pålitligaste man. Har spelat 3 landskampsmatcher. 8 år i A-laget.

Högerhalv: Ake Jönasson, 24 år, bryggare. Lagets tekniker, har fört spelat västerbottnen med goda bandyresultat. Har spelat 8 landskampsmatcher. 4 år i A-laget.

Centervakt: Bertil Jönsson, 28 år, kommunalarbete. God brytningsskick samt bra lövspel. Har spelat 19 landskampsmatcher. 12 år i A-laget.

Vänsterhalv: Torsten Norrman, 19 år, sevarer. En ung gratis med mycket fotbollstaktiska. Har till en mera lovande i Sandvik. God i bandy.

Högerflytt: Torgu Ruttström, 31 år, silverarbetare. Lagets kapten och matchledare. Genom årens rög Västerbottnens bästa fotbollsspelare. Har spelat i landskapslaget 25 gånger. 16 år i A-laget.

Högersevarer: Leif Andersson, 22 år, kommunalarbete. Skötare och friskt spelare. Har spelat i landskapslaget 4 gånger. 4 år i A-laget. Typiskt landslagslag.

Centersevarer: Harald Björk, 25 år, stålslättare. Bra sköt och hårbekämpande samt strafflagare. Kommer från Sörbores där han tidigare spelat. Spelar för Sandviks första lag, har spelat i landskapslaget 2 år.

Vänstersevarer: Birge Angström, 24, stålsevarer. Har tidigare spelat för I 25. Teknisk och hårbekämpande. Har spelat ett flertal landskampsmatcher där han spelat stora västerflytt. God i kvartfinaler skidåkning.

Vänsterflytt: Ingvald Norman, 23 år, silverarbetare. Bra sköt, idar och friskt dribbler. 6 år i A-laget. Har spelat 3 landskampsmatcher och är även f. n. skidåkning i det samma.

VISUELLT nr 25 * september 2002 * 1/2002.

Utgiven av Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap. ISSN 1100-2411.

Omslag: Sandvik IK:s fotbollslag från 1946 med legendariske högeryttern Tage Ruthström. Stående fr v Tage Ruthström, Leif Andersson, Harald Sjöblom, Rune Ångström, Ingvald Norman, Bertil Jonsson. Knästående fr v Åke Johansson, Yngve Lundberg, Gunnar Bjurebäck, Torsten Fällman och Torsten Norman. **Omslagets insidor:** Stjärnor i Rampljuset. (Ur Rekord-Magasinet nr 33 1946) och foto av Gammlia vallen vid Skid-SM 1996. **Omslagets baksida:** Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap (VIS).

INNEHÅLL	Sid
Redaktionellt	2
Tage Ruthström - högeryttern av <i>Henry Lövbom</i>	3
Hundraåring i Hörnefors av <i>Lennart Jonsson</i>	5
Idrotts historier berättade av <i>Åke Wirstam, Ivar Söderlind</i> och <i>Bengt Ahlbom</i>	9
Gammlia vallen och Gammliaområdet i Umeå	12
- en centralpunkt för idrotten i Umeå av <i>Ivar Söderlind</i>	
Vem är det? Smeknamn 2002:1 av <i>Åke Forsberg</i>	14
Kägelbanan på Norrbyskär från 1899	16
- länets äldsta kvarvarande idrottsanläggning? av <i>Ivar Söderlind</i>	
Nordahlsvallen i Hörnefors av <i>Lennart Jonsson</i>	20
Barbro Dahlbäck - friidrottskometen från Björksele av <i>Henry Lövbom</i>	22
Caféträff hos 77-åringen Fredrika IK av <i>Lennart Jonsson</i>	25
Caféträff hos Nordic Sport i Skellefteå av <i>Lennart Jonsson</i>	27
Barbro Dahlbäck - Västerbottens första landslag flicka av <i>Sven Hanell</i> och <i>Ivar Söderlind</i>	29
Minnen från Norrbystrands IK på 1930-talet av <i>Lennart Jonsson</i>	31
Konståkning i IFK Umeå 1901-1962 av <i>Ivar Söderlind</i>	34
Friidrotten i SK Örnvingen - Kalvträsk 1933 - 1937 av <i>Bruno Lundström</i>	37
Om idrottsbegreppet i ett historiskt perspektiv av <i>Ivar Söderlind</i>	45
Aktuella meddelanden	48

Redaktionellt

I detta nummer av Visuellt har vi för första gången fått möjlighet att lägga in färgsidor och färgfoton. Detta har möjliggjorts genom vårt samarbete med PHANTASMA FÖRLAG HB i Hörnefors där Visuellt trycks denna gång. För redigering- och layout svarar "dataproffset" Anders Rönnlund, sedan 1984 anställd på IFK Umeås kansli.

Vi inleder med en artikel av vår nye medarbetare Henry Lövbom, Umeå om legendariske Tage Ruthström, högerytter i Sandvik IK:s fotbollslag under 1930- och 1940-talet. Det är meningen att Henry regelbundet skall medverka i Visuellt med fler avsnitt ur sin artikelserie "Stjärnor från förr" som tidigare gått i Västerbottens Folkblad. Henry (med kompletterande fakta från Sven Hanell och Ivar Söderlind) berättar också om "kometen från Björksele" Barbro Dahlbäck som under 1950-talet var länets första landslagskvinna i friidrott.

"Hörneforsarn" och redaktören Lennart Jonsson har ett flertal bidrag i detta nummer. Han berättar inledningsvis om Hörnefors Sportklubb som för 100 år sedan verkade i brukssamhället. Vidare sammanfattar han minnen från fotbollsföreningen Norrbystrands IK från 1930-talet, rapporterar från caféträffarna hos Fredrika IK och Nordic Sport i Skellefteå samt tar även upp varför han anser att Nordahlsvallen är en av de 100 idrottsplatser/miljöer i Sverige som borde lyftas fram inför RF:s 100-årsjubileum 2003. Ytterligare två nominerade idrottsmiljöer presenteras av Ivar nämligen Kägelbanan på Norrbyskärs och Gammliaområdet i Umeå.

Under rubriken "Idrottshistorier" presenterar nye medlemmen Åke Wirstam tillsammans med Ivar ytterligare roliga idrottsepisoder. Bruno Lundström fortsätter, lika initierat som alltid, att berätta om friidrott i norra länsdelen. Han ägnar sig denna gång åt friidrotten i SK Örnvingen i Kalvträsk åren 1933 - 1937.

Ivar kommer in på ett av sina favoritområden, länets allra tidigaste idrottshistoria före och strax efter efter sekelskiftet 1900. Denna gång handlar det om IFK Umeås konståkning. Han försöker även i ett historiskt perspektiv reda ut vad begreppet idrott betytt och betyder. Efter ett uppehåll i förra numret återkommer "Fotrex" Forsberg med sin efterlängtnade frågesport med smeknamn på västerbottniska idrottsmän. På grund av platsbrist utgår den kronologiska redovisningen av bildningsår för idrottsföreningar och skytteföreningar, kommer i nästa nummer.

Umeå i september 2002

Ivar Söderlind
Gökropsv 5 B
906 51 UMEÅ
Tel 090/786 54 57
Email:ivar.soderlind@soc.umu.se

Lennart Jonsson
Bruksgatan 25 D
910 20 HÖRNEFORS
Tel 0930/20200

Stig-Henrik Viklund
Tel 0910/73 55 26
Email:mu-shv@museet.skelleftea.se

Tage Ruthström – högeryttern

av Henry Lövbom

”Främst märktes den flyfotade teknikern Ruthström - en ytter som sannerligen inte skämt en plats i ett allsvenskt lag”. Så skrev Västmanlands Folkblad den 25 juni 1946 sedan Sandviks IK helt sensationellt på bortaplan eliminerat IFK Västerås ur Svenska Cupen i fotboll. Man skyllde nederlaget på underskattning. Västeråsarna ledde i halvtid med 1 – 0 och trodde saken var klar. Men man kände inte till att Tage Ruthström, då redan över 30 år, brukade ha för vana att blixtra till. Med två snabba mål ändrade han siffrorna till 1 – 2 i Sandviks favör och det blev slutresultatet.

Legendarisk högerytter

Tage Ruthström var vid den här tiden en redan så gott som legendarisk högerytter i Sandviks IK:s, Västerbottens och Nordsveriges lag. Han hade vållat många sömnlösa nätter för vänsterbackar och andra försvarare – att markera Tage var en hopplös uppgift. Ibland satte man två man att bevaka honom men då bytte han plats så ofta att förvirringen blev bara större.

Tage började med fotboll i 15-årsåldern 1930 och kom så gott som genast med i Sandviks A-lag och spelade sedan där så gott som oavbrutet fram till 1949.

Vilka dojor – dom här har jag gjort många mål med, säger Tage Ruthström och visar upp de fotbollsskor han lade på hyllan 1949.

(Foto: Henry Lövbom. Taget i början av 1970-talet.)

Och tränade gjorde fotbollsspelarna också på 30- och 40-talet. Det var träning så gott som varje kväll – ofta från klockan fem på aftonen till sena kvällen, har Tage berättat. Konditionsmässigt kanske ändå dagens fotbollsspelare är starkare men tekniskt var vi inte sämre.

Många värvningsförsök

Tage Ruthström spelade hela sin aktiva tid för Sandviks IK. Men nog var han utsatt för värvningsförsök både från umeklubbar och allsvenska klubbar. Men när lokalkonkurrenten IFK Holmsund började lägga ut sina krokar för Tage och lockade med bättre jobb - Tage var stuveri- och brädgårdsarbetare – var det nära att revolution utbrutit. Och Sandviks supportere var något alldeles extra. Tage har berättat en episod som belyser det: ”Vi skulle spela ett lokalderby mot Holmsund en vardagkväll. Dagen var solig och varm och jag svetades och bar plank i sandviksbrädgården. Då dök en av mina bästa supportere upp. - ”Kom här Tage, sa han. Du ska ju spela fotboll i kväll – jag jobbar för Dej här i brägårn.” Tage protesterade men fick ge sig och tackade med att göra två mål i matchen som Sandvik vann.

Spelade med bröderna Nordahl

Tage Ruthström gjorde ett 40-tal matcher i länslaget och spelade bland annat med bröderna Nordahl. ”Jo, jag spelade flera matcher med både Gunnar och Bertil. Men en spelare som jag också särskilt minns var Einar Karlsson, Rönnskär, en verkligt fin fotbollsspelare som senare blev landslagsman.”

Tage Ruthström spelade också bandy, naturligtvis för Sandviks IK, och gjorde sju –åtta matcher i länslaget. 1949 slutade Tage definitivt med fotboll som aktiv men var i några år någon sorts taktisk rådgivare åt dåvarande lagledaren för Sandvik Gösta Larsson.

För alltid inskriven i Sandviks IK:s historia

Tage Ruthström gick bort på 80-talet men i Sandviks IK:s historia är han för alltid inskriven. Om det vittnar inte minst den imponerande bildutställning som pryder väggarna i klubblokalen.

Bollen och dess överman –Tage var en tekniker som få.
(Foto: Henry Lövbom)

Hundraåring i Hörnefors

av Lennart Jonsson

I Hörnefors har man under år 2002 anledning att fira ett idrottsligt jubileum, då det är 100 år sedan Hörnefors Sportklubb bildades som den första organisationen för idrott i samhället. Då bortsett från Hörnefors Skytteförening som tillkom redan 1894.

Notis i Umebladet 1902

Att nuvarande Hörnefors Idrottsförening haft en föregångare har varit bekant, och genom en notis i Umebladet kan nu slås fast, att sportklubbens bildande skedde i början av februari månad 1902. Ändamålet för klubben var att väcka och underhålla intresse för gagnande sport och idrott, företrädesvis skidsport. Vid bildandet anslöt sig 30 medlemmar över 15 år och 17 medlemmar under denna ålder, som skulle utgöra gränsen mellan de två avdelningar varav klubben skulle bestå.

Styrelsen

Till styrelsen valdes folkskolläraren Nils Gafvelin, ordförande, bruksbokhållaren Johan Holmgren, sekreterare, bruksbokhållaren Oskar Marklund, kassaförvaltare, samt till övriga ledamöter Teodor Hörnsten och Fritiof Hörnqvist, fröknarna Sofia Lindström, Emelie Holmgren, Elsie Bergstedt, Anna Edström och Selma Eriksson.

Vad som slår en betraktare 100 år efter bildandet är, att man redan i starten skapade en ungdomsavdelning liksom det demokratiska och jämlika förhållandet mellan män och kvinnor, fem av vardera könet. Då var man betydligt sämre på den punkten i efterföljande Hörnefors IF, där man bjöd med armbågen när man bestämde, att om damer skulle begära inträde i föreningen, detta ej skulle nekas dem.

Av mötesreferatet i Umebladet framgick, att sportklubben redan hade företagit två utflykter och att beslut fattades om, att längdloppstävlingar skall arrangeras. Några referat från dessa tävlingar har inte kunnat återfinnas, förrän återigen Umebladet utförligt berättar om en skidtävling som hölls den 1 april 1906.

Skidtävling 1906

Tävlingen var indelad i tre klasser, där medlemmar över 18 år åkte 30 km (Hörnefors - Mullsjö tur och retur) medan damer och gossar under 18 år fick nöja sig med att åka 6 km. Och tur var kanske det, ”för föret var mycket ogynnsamt där skidorna sögo sig hårt vid den mjuka snön. Här tarvades det nog helt andra ben, än dem som kunna spå väder”, hette det så målande i tidningsreferatet. Inte undra på, att ”av de tävlande på den långa banan var en och annan särskilt blek om nosen, medan damerna och gossarna redde sig galant”.

Penningpriser

De tävlande påhejades av imponerande 200 åskådare, som då nästan utgjorde halva Hörnefors befolkning, och erhöll också som belöning för slitet i skidspåret priser i form av pengar! Sportklubbens ordförande, kassören Joel Skytt, konstaterade i sitt tal vid prisutdelningen, att arbetaren är sin lön värd liksom också sportens utövare och även dessa bör uppmuntras och belönas. MODOCHEFEN Frans Kempe hade ställt pengarna till sportklubbens förfogande, där segraren på den långa banan erhöll 12 kronor, som i dagens penningvärde motsvaras av drygt 500 kronor, medan vinnarna bland damer och gossar fick 3 kronor, motsvarande ca 130 kronor. Tänker man sedan på att timpenningen vid industrin låg på omkring 30 öre, så motsvarade seniorsegrarens pris 40 timmars arbete, och då framstår värdet ännu tydligare.

Lambert Hörnkvist tvåa i gossklassen

Om deltagarna i tävlingen kan nämnas att tvåan i klassen för gossar - Lambert Hörnkvist - fortsatte att tävla och skrev in sig i den västerbottniska skidhistorien som DM-segrare på 30 km åren 1914 och 1917, men då representerande IFK Umeå.

Hörnefors Sportklubbns historia blev inte lång, utan samhällets förskjutning från Bruket och ner mot kusten och nya befolkningsgrupper efter sufatfabrikens tillkomst 1906 kom att innebära slutet för klubben, som år 1908 ersattes av Hörnefors Idrottsförening.

Annons ur "Sporten i dag" 1959-60

Resultat från tävlingen den 1 april 1906

30 km (12 tävlande)

1. J Lundström	12 kronor + silvermedalj	2.32.16
2. O Sundström	10 " + bronsmedalj	2.35.25
3. A Åhlén	8 "	2.41.14
4. G Pettersson	6 "	2.44.45
5. Uno Edström	5 "	2.45.50
6. Albert Johansson	4 "	2.50.12
7. Valdemar Tegman (Mo)	3:50 "	2.54.32
8. O Nyman	3 "	3.00.01

Damer 6 km (3 tävlande)

1. Selma Hammarström	3 kronor	47.05
2. Hedvig Edström	2 "	50.20

Lärrarinnan Hanna Bergbom erhöll extra pris för visat intresse

Gossar under 18 år 6 km (6 tävlande)

1. Manfred Hammarstedt	3 kronor	37.17
2. Lambert Hörnkvist	2 "	38.54

Segraren bland gossar under 18 år - Manfred Hammarstedt (i mitten) - på skidutflykt med fyra kamrater vid något högre ålder. (Fotoägare: Hörnefors IF)

3. Anselm Hammarstedt	1 ”	39.25
4. Hjalmar Lundin	75 öre	40.10

Karl Höök erhöll 50 öre extra av ordföranden ”för att vilja bjuda till”.

Om Hörnefors Sportklubbs förste ordförande

Nils Gafvelin var inte bara en av stiftarna till Hörnefors Sportklubb och tillika dess förste ordförande, han var också verksam på andra områden inom föreningslivet på bruksorten.

Således var han även ordförande i Hörnefors Skytteförening och något av en agitator för skytterörelsen inom närområdet. År 1901 besökte han såväl Sörmjöle som Långed och propagerade för skyttet samt medverkade till att föreningar bildades. Samma år startade skytteföreningarna i närliggande byarna Norrbyn och Hägnäs-Bjenberg, varför det finns anledning tro, att Gafvelin även där hade sitt finger med i spelet. I förbifarten var han år 1903 med att bilda den första blandade kören i Hörnefors.

Nils Gafvelin var också en omtyckt lärare, vilket inskriptionen på hans gravsten på gamla kyrkogården intill brukskyrkan vittnar om: ”tacksamma lärjungar reste värden”.

Stiftaren av Hörnefors Sportklubb och dess förste ordförande - Nils Gafvelin.

Sonen Ragnar skrev det första protokollet när Hörnefors Idrottsförening bildades år 1908 och blev dess första sekreterare, medan två andra söner - Ernst och Knut - blev redaktörer på Västerbottens-Kuriren. Ernst Gafvelin är fortfarande aktuell emellanåt som författare till folklustspelet ”Västerbottningar”, som väcks till liv litet då och då, främst av teateramatörerna i Hörnefors.

Idrottshistorier

Berättade av Åke Wirstam, Ivar Söderlind och Bengt Ahlbom

Ett självklart inslag i Visuellt är numera roliga historier från idrottens värld. Skellefteåbon Åke Wirstam inleder med ett lustigt minne från SM i skidskytte i Umeå 1950. Ivar berättar sedan en självupplevd episod som sannolikt är förklaringen till hans ljumma intresse för orienteringssporten. Han har också letat fram ytterligare ett par av sina favorithistorier bl a ”klassikern” om kung Gustav V och toalettpapperet, berättad av den legendariske sportjournalisten Bengt ”Bom” Ahlbom. Vi motser fler roliga idrottshistorier från våra läsare till nästa nummer av Visuellt. Skicka in eller maila till Ivar.

Skidskytte och mynt

Vid SM i skidskytte 1950 i Umeå segrade Jean Warg, Boliden. Från sista skjutstationen rapporterade markörerna att man hade kunnat täcka Jeans sex skott med en tvåkrona (sådana fanns vid den tiden och var något större än en enkrona).

- Det var väl inte så märkvärdigt, sa en annan Bolidenskytt lite surt.

- Mina skott kunde man täcka med endast 1:50!!

Det hör till saken att på den tiden fanns det även 25-öringar.

Berättat av Åke Wirstam, Skellefteå

”Utanför kartbladet”

När jag gjorde min militärtjänstgöring vid Ing 1 i Solna 1965 anmälde jag mig i ett anfall av storhetsvansinne till Kompanimästerskapen i orientering. Jag hade under min skoltid ofta haft problem att hitta rätt på kartan (vare sig det gällde punktorientering eller ”vanlig” orientering) men tänkte nu ta revansch. Det hör till saken att jag tillhörde regementets bästa ”slätlöpare” med tätplaceringar på Regementsmästerskapen i både ban- och terränglöpning

Vi blev en vacker höstdag utbussade till ett lämpligt område några mil från Stockholm och startade två och två med karta och kompass i högsta hugg. Jag vill minnas att det var åtta kontroller och att banan var dryga milen. Jag hakade på min startkamrat och hade inga som helst problem att följa med i hans tempo. I ett huj var vi vid första kontrollen, och sedan ”plockade” han lika enkelt kontroll efter kontroll med mig fem, tio meter bakom. För mig var det obergripligt hur han kunde gå så rakt på varje kontroll, hur väl de än var gömda. Jag förstod inte hur han bar sig åt.

Efter tävlingen fick jag höra att min kamrat var en duktig tävlingsorienterare med fina tävlingsmeriter.

När vi passerat, som jag uppfattade det, sista kontrollen och av allt att döma började närma oss målet tyckte jag det var dags för mig att lämna min startkamrat för segerdefilerung. Jag ökade tempot efter den fina skogsväg som jag just kommit ut på. Jag sprang och sprang i rena glädjeyran, som dock snart försvann då något mål märkligt nog aldrig dök upp. Efter tjugo minuter förstod jag att jag helt villat bort mig och ändrade färdriktning rakt in i skogen efter att noggrant ha studerat kartan. Efter ytterligare en halvtimme insåg jag att jag sprungit fullständigt vilse. Jag hade ingen aning om var på kartan jag befann mig. En halvtimme senare dök räddningen upp! På en åker såg jag först en traktor och sedan en person (troligen lantbrukare) som satt på densamma i full färd med höstsådden eller något liknande. Jag sprang fram till honom och bad honom att visa mig var på kartan vi befann oss. Han tog en ordentlig titt och meddelade därefter med ett soligt leende men till min stora förskräckelse: - Vi är dessvärre utanför kartbladet!

Den vänlige mannen förhörde sig nu om vad platsen hette där vi startat och var bussarna parkerats. Han visade mig sedan i vilken riktning jag skulle springa. Det var bara att följa landsvägen men åt rakt motsatt håll mot vad jag trott. Efter ca 45 minuters löpning hörde jag signaler från bussar och andra fordon. Man sökte tydligt efter mig. Min lättnad var stor när jag till slut var tillbaka i bussen som skulle ta oss tillbaka till regementet. Men mina tävlingskamrater och befäl var inte alls glada över att jag hade fördröjt deras hemfärd med någon timme. Och vilka tråkningar jag sedan fick av mina kamrater på luckan! Nu förstår läsarna varför mitt intresse för orienteringssporten sedan denna tid är lika med noll!

Berättat av Ivar Söderlind

Fotbollsdimma

När två Göteborgslag skulle mötas i en allsvensk fotbollsmatch någon gång under 1940-talet låg höstdimman tät över fotbollsarenan Ullevi. Plötslig blev dimman så kraftig, att varken publiken eller spelarna själva kunde följa med vad som hände på plan och då tyckte till och med domaren att det gick för långt. Han blåste av matchen.

Lagen lämnade plan men Göteborgskamraternas målvakt hade inte hört att matchen var avbruten. Han stannade troget kvar i sin bur och trodde att spelet

fortfarande pågick för fullt. Efter 20 minuter mumlade han:

- Tusan vad vi ligger över idag!!

Berättat av Ivar Söderlind

Kungen och toalettpappret

Om gamle kung Gustav V, som högt upp i 70-årsålderna började tävlingsspele igen under signaturen Mr G, är historierna legio. Spelade han inte själv, så satt han och såg på dom bästa matcherna.

Vid ett tillfälle på 1930-talet spelade kungens tenniskompis Kalle Schröder en match i Borgholms tennisstadion på Öland. Där fanns en gammal murken läk-tare och en skranglig omklädningspaviljong, där de sanitära anordningarna inskränkte sig till ett torrdass, som spred en förskräcklig lukt.

För kungen och hans uppvaktning hade arrangörerna satt fram trädgårdsfåtöljer och från en sådan hörde publiken plötsligt kungens lite hesa men ändå genom-trängande röst:

- Finns det någon toalett här?

Tävlingsledaren hastade fram och lotsade in kungen genom gången till dörren med hjärtat och ventilationsgluggen och fick in honom där under många ur-säkter för de primitiva förhållandena.

Under andlös tystnad slogs de avgörande bollarna där ute i den spännande matchen då plötsligt kungens röst hördes:

- Det finns inget papper!

Nu utbröt en smärre panik. Tävlingsledningen med urmakare Ljungström i spetsen letade förgäves efter papper. Det fanns bara stela affischer och domar-protokoll och inte ens en tidning. Då kom något ljushuvud på idén att plocka fram en kartong Tretorns bollar, som låg i silkespapper prydda med firmans dåtida vapen, kanoner och kronor. Ljungström slätade febrilt ut papperen och pillade in dem ett efter ett genom gluggen i dörren under ideliga bockningar, torkade svetten ur panna och återvände lättad till läktaren.

Då hördes kungens röst för tredje gången:

- Det var mycket uppmärksamt det här med kronorna på papperet!

Berättat av Bengt Ahlbom

Gamliavallen och Gammliaområdet i Umeå

- en centralpunkt för idrotten i Umeå

av Ivar Söderlind

Gamliavallen och Gammliaområdet är en av de 100 idrottshistoriska platser runt om i Sverige som skall skyltas upp till Riksidrottsförbundets 100-årsjubileum under 2003. Gammlia har alltsedan 1920-talet varit en centralpunkt för Umeås idrottsliv. Här pågår ständigt tränings- och tävlingsverksamhet på elit- och breddnivå året runt.

Bakgrund

En milstolpe för Umeås idrottsföreningar var tillkomsten av Gamliavallen 1925. Då fick äntligen Umeå en tidsenlig idrottsarena för i första hand friidrott och fotboll under sommaren samt bandy under vintern. Tidigare hade idrottsmännen varit hänvisade till I 20:s provisoriska idrottsplats (byggd 1909) eller skolplanen belägen mellan kyrkan och läroverket mitt i stan. Vid fotbollsmatcherna på skolplanen omhögades planen med en ca 2 m bred säckväv för att undvika gratistittare. Det var jobbigt för fotbollspelarna att först sätta upp säckväven, krita planen och sedan spela matchen. Allt blev mycket enklare då matcherna började spelas på Gamliavallen som var omgiven av ett högt rött plank.

Vid Gamliavallens invigning med fotboll och friidrott i juni 1925 ringlade sig ett mäktigt tåg av idrottsutövare nedför Gamliabacken föregångna av flygande fanor och klingande spel. Umeå IK:s Hjalmar Lindberg var den förste som under den talrika publikens jubel bröt målsnöret. Han segrade i terräng 10 000 m som hade målgången inne på ”Vallen”.

En centralpunkt för Umeås idrottsliv

Allt från denna tid har Gamliavallen och Gammliaområdet varit en centralpunkt för Umeås idrottsliv. Här pågår ständigt tränings- och tävlingsverksamhet på elit- och breddnivå året runt. Svenska Mästerskap i friidrott har vid flera tillfällen avgjorts här (Stafett-SM 1966, Stora SM 1972 och 1992 och Terräng-SM uppe i Gamliaskogen 1981). Stora friidrottsgalor med internationell elit arrangerades här varje år från början av 1950-talet och mer än 30 år framåt.

Umeås många längdskidåkare (motion och elit) med IFK Umeå i spetsen har i friluftsområdet Gammlia ovanför idrottsplatsen (beläget centralt i staden) perfekta förhållanden för träning och tävling. Här anlades redan i januari 1956 Sveriges första el-ljusspår och här finns också perfekta dagspår för internationella skidtävlingar. Vid flera tillfällen under de senaste tio åren har SM och andra stora skidtävlingar arrangerats här med start och mål inne på Gammliavallens skidstadion, alltid med storpublik. Sveriges bästa damfotbollslag Umeå IK, liksom förra allsvenskarna Umeå FC, spelar sina hemmamatcher på Gammliavallen. UIK har alltid stora publikskaror i allsvenskan (och under 2002 i UEFA Women's Cup) liksom svenska damlandslaget när man spelar på Gammliavallen!

Umeå Sporthall intill Gammliavallen

När Sporthallen, belägen intill Gammliavallen, stod klar hösten 1958 fick bl a handboll, gymnastik, brottning, ”nya” idrotten bowling och boxning ändamålsenliga lokaler för träning och tävling. I de tre senare sporterna har Umeås idrottare tillhört svensk elit med åtskilliga svenska mästerskap och framskjutna placeringar i stora tävlingar. Många stora arrangemang (SM, landskamper, idrottsgalor etc) har under årens lopp arrangerats i Sporthallen. Här hade även IFK Umeå och Umeå IK under lång tid sina klubblokaler. Idag är det Umeå FC som har sitt klubbkansli i Sporthallen medan Umeå IK:s trivsamma klubbhus ”Gula Villan” ligger på Idrottsallén en ”frispark” därifrån.

Umeå Simhall

I anslutning till Gammliavallen efter Rothoffsvägen ligger även Umeå Simhall, invigd 1970. Det gamla badhuset vid Kungsgatan 72 med sin 16-metersbassäng hade då blivit hopplöst omodernt. Nya simhallens mått 16 x 25 meter har gjort det möjligt med flerdubblad träningstid för allt från massmönstring till eliten. Efter simhallens tillkomst blev Umeå Simsällskap en stor förening och har idag drygt 1000 medlemmar. Många stora tävlingar har arrangerats i en fullsatt simhall bl a SM och JSM flera gånger, Post-SM, Handkapp-SM och Masters-SM. Många USS-simmare har visat framfötterna med svenska mästerskap, SM-medaljer och landslagsuppdrag. Idag är USS en väl fungerande förening med omfattande bredd- och elitverksamhet. I simhallen pågår ständigt verksamhet för såväl ”bastuslöare” som de som tränar och tävlar på elit- och breddnivå.

Svenska Skidmuséet och idrottsutställningen "Guldglans"

På Gammliaområdet återfinns även Svenska Skidmuseet och idrottsutställningen "Guldglans". Skidmuséet med sina unika skidsamlingar och skidfakta från alla tider, är beläget i Länsmuséet på toppen av SM-spårets första branta uppförsläpp ovanför Gammliaavallen. Idrottsutställningen "Guldglans" finns sedan den 6:e december 1997 på andra våningen i Sporthallen. Där man kan beskåda bilder, föremål, medaljer samt läsa personliga guldminnen från Umeås 24 VM- och OS-guldmedaljörer. I denna gulkantade krets återfinns 17 män och sju kvinnor. Det första guldet tog skidlöparen Hjalmar Bergström från Sandvik i Innsbruck 1933 och det senaste Per Elofsson från Röbbäck vid Skid-VM i Lahtis 2001. Förutom dessa världsstjärnor kan man i ord och bild ta del av Umeås tidiga idrottshistoria och föreningsliv under perioden 1861-1933. Se fotot av Gammliaområdet på omslagets tredje sida.

Vem är det? Smeknamn 2002:1

av Åke "Fotrex" Forsberg

Så är det återigen dags för förre NV-journalisten Åke Forsbergs omtyckta frågesport med smeknamn på västerbottniska idrottsmän. Läsarna skall som vanligt ange namnen på 20 idrottsmän som varit verksamma i länet.

Åke säger så här: "I den här pristävlingen är jag ute efter folk med västerbottensk anknytning. Det kan handla om idrottsutövare, idrottsledare, sportjournalister m fl löst folk. Många är borta från jordelivet men kanske denna tävling kan få deras minne att leva ännu en tid. I något fall finns det två som haft samma smeknamn. Tyvärr kan jag inte lika många smeknamn från södra länsdelen och inlandet som från Skellefteå och norra länsdelen. Likaså dominerar smeknamn på ishockeyspelare".

Svaren skickas in till Ivar senast den 10 december via post eller mail (se adress på sidan 2). Som vanligt delas idrottsböcker ut från Idrottsantikvariatet i Stockholm till dem som har flest rätt. Ange gärna om det är någon speciell bok du önskar, det kan hända att vi har den "i lager". Lycka till!

61) Lella	62) Jeppe	63) Draw	64) Bente
65) Acka (2 st)	66) Benke	67) Tosse	68) Krobbe
69) Sventa	70) Garrincha	71) Buntis	72) Kaggen
73) Hjalle	74) Gajan	75) Tjuven	76) Sampa
77) Majla	78) Helan	79) Abris (2 st)	80) X-et

Massor av spännande saker från idrottens värld!

ETT LITET SMAKPROV PÅ VAD DU KAN HITTA:

Autografer (svenskt-utländskt-sport-film-politik-övrigt), Nälmärken (klubbmärken-olympiskt-evenemangsmärken-övrigt), Samlarbilder (alfa-coralli-marabou-cloetta-övrigt), Samlaralbum, Rekordmagasinet och Allsport (lösa tid-ningar-inbundna årgångar), Svenskt/Utländskt, Vykort, Kuriosa, Program, Alfaboken, Svenska Ishockeyspel, 1938-1995, Olympiskt material (skrifter-program-biljetter-medaljer-diplom-märken-kuriosa), Bio-Jubileumsskrifter, mer, Match, Start, teckningar (Hermans-Ola-TecknarLasse-m.fl.), Fotos-Bok-The Ring- The Ring Skärmen-Rothmans-Idrottstidningar-Memorabilia-Collectables Rekordmagasinet's samlar-bilder-Olympiaboken-Idrottsboken-Vimplar-Pucken-Årets fotboll-Årets Ishockey-Böcker om NHL-ishockey-Breedon Books-Complete Records-Fotbollboken-Bandyboken-Ishockeyboken-Handbollboken och mycket, mycket mer.

grafier/Memoarer, Idrottsbladet, IB:s Julnum-Uppslagsverk, Originalson-"Bong"-Åke Sköld-Rit TecknarAnders-"Tord" filmer-Urklippböcker-Boxing, Encyklopedia-Det första Vasaloppet-

VI KÖPER OCH SÄLJER!

IDROTTSANTIKVARIATET

Box 181 162 11 VÄLLINGBY

TEL: 08 - 739 09 71. FAX: 08 - 739 14 73

E-mail: shop@idrottsantikariatet.se

Internetadress: <http://www.idrottsantikariatet.se>

Besöksadress: Grimsgatan 170 i Vällingby

Öppet efter överenskommelse

KÄGELBANAN PÅ NORRBYSKÄR UPPFÖRD 1899

av Ivar Söderlind

Västerbottens sannolikt äldsta kvarvarande idrottsanläggning är kägelbanan på Norrbyskär, det före detta sågverksamhället ca tre mil söder om Umeå.

Bakgrund

På 1890-talet byggdes ett sågverkssamhälle upp från grunden på ögruppen Norrbyskär ca tre mil söder om Umeå för att drygt 50 år senare försvinna lika plötsligt. På de då obebodda öarna utanför södra Västerbottenskusten uppförde Modo 1891-95 ett av Sveriges största ångsågverk och 1899 tillkom ett hyvleri. Timret som sågades flottades till öarna från de älvar som rinner ut i området. Vid sekelskiftet var Norrbyskär den näst största sågen i Västerbottens län och sysselsatte ca 1000 personer.

Med det gamla brukssamhället som modell och med ångsågen som utgångspunkt uppfördes kajanläggningar, brädgårdar, handelsbod, bagarstugor, tvättstugor, snickeriverkstäder, skolhus, herrgård, tjänstemannabostäder, arbetarbostäder, arbetarbaracker etc. Modo lät uppföra 32 villalikhande byggnader, var och en avsedda för fyra familjer om ett rum och kök och alla försedda med trädgårdstäppa där man bl a odlade potatis. De 20 första husen timrades upp i en lång rad längs huvudgatan på Sandgrundet och de första arbetarna kunde flytta in i oktober 1894.

Som mest hade Norrbyskär 1925 ca 1100 invånare. De utgjordes av drygt 400 bolagsanställda och deras familjer tillsammans med en handfull hantverkare. På 1930- och 1940-talet utvecklades driften successivt och sågen lades definitivt ned 1952. Idag är Norrbyskär en semesteridyll där de gamla arbetar- och tjänstemannabostäderna fungerar som sommarhus och den gamla förvaltarbostaden är hotell och restaurang.

Ett rikt förenings- och kulturliv

Duktiga, nyktra och skötsamma arbetare var vad företaget eftersträvade och i denna anda gav det rikligt stöd till idrotten och annat förenings- och kulturliv som utvecklades på ön. Den godtemplarloge som bildades redan 1893 kom tidigt att sätta sin prägel på livet i sågverkssamhället med studiecirklar, folkfester och utflykter.

Från denna tid ordnades vidare teaterföreställningar, revyer, boxnings- och brottningsmatcher, det bildades sångkörer, musikapell, musikgrupper etc som gav grogrund för ett rikt sång- och musikliv. Det växte även fram en omfattande religiös verksamhet genom Evangeliska Fosterlandsstiftelsen, Baptist-samfundet, Missionsförbundet, Pingströrelsen, Frälsningsarmén etc.

Att även idrotten genom alla år hade starkt stöd hos företagsledningen finns det många exempel på. Det var t e x Karl Kempe, son till verkställande direktören Frans Kempe, som tog initiativet till bildandet av en idrottsförening på ön 1907 och förklarade att Modo var beredda att anlägga en idrottsplats mellan sågen och bostad nr 1 (stod klar 9 augusti 1908). Den idrottsliga verksamheten kom snabbt igång. Under sommarhalvåret tränades friidrott varje dag och fotboll flera gånger i veckan långt in på hösten. Varje sommar från och med 1908 arrangerades stora idrottsfester på Norrbyskär, ofta med ett par tusen personer närvarande. Ångare och ”smärre” båtar anlände med deltagare och åskådare från bl a Umeå, Hörnefors, Nordmaling, Rundvik, Domsjö och Örnsköldsvik. Vid idrottsfesten den 16 juli 1911 anordnades tävlingar i bl a segling, simning, simhopp, fotboll, allmän idrott (friidrott), skytte, nålträds-löpning, skedägglöpning och sannolikt även kägelspel för förvaltaren och hans gäster. I nålträds- och skedägglöpning deltog endast damer. Fotboll blev huvudidrotten och Norrbyskär var på höjden av sin bana ett starkt lag, fruktat inte bara i Västerbotten utan i hela Norrland. Totalt tog Norrbyskär hem DM åtta gånger: 1912, 1914, 1915, 1921, 1922, 1927, 1928 och slutligen 1933.

Fotbollslaget från 1929.

Knästående: Elof och Johannes Pierre, Konrad Jonsson, Ingvar Asplund, Erik Tegman.
Stående: Knut Nilsson, Hubert Lodin, Helge Westman, Axel Berglund, Ruben Westman, Olle Berglund.

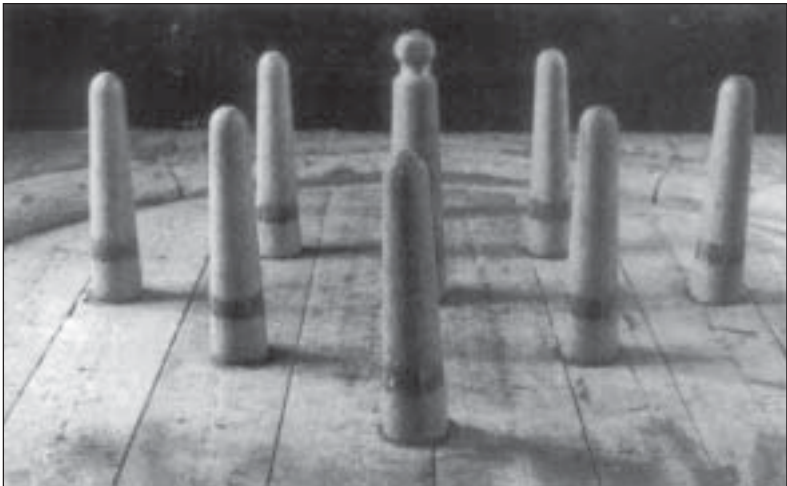
Kägelbanan på Norrbyskär

Västerbottens sannolikt äldsta bevarade idrottsanläggning är Kägelbanan på Norrbyskär. Denna första idrottsanläggning på ön uppfördes 1899 vid herrgården. Byggnaden är ca 35 meter lång och själva banan 28 meter. Klotten som man kastade hade fem olika storlekar och kägglorna stod i en rad. De tävlande kastade varannan gång från var sin sida och den som slog omkull flest kägglor vann. En pojke brukade engageras att resa kägglorna och rulla tillbaka klotten i rännan. Ersättningen varierade mellan 25 och 50 öre. Kägelbanan nyttjades i huvudsak av förvaltaren och hans gäster, mest under seklets första decennier. År 1960 rustades banan upp och är idag den näst äldsta bevarade kätgelbana i Sverige. Till och med kägglor och klot finns kvar. 1984 förklarades banan som byggnadsminne.

(Källa: Söderlind, Ivar, Norrbyskärens IF - en legendarisk idrottsförening i ett patriarkaliskt mönstersamhälle, Visuellt, Meddelanden från Västerbottens Idrotts-historiska Sällskap, Umeå 1995, s 26-41)

Bilderna på detta uppslag visar exteriör och interiör från kätgelbanan vid herrgården. (Foton: Sune Persson, Västerbottens läns museum)

Nordahlsvallen i Hörnefors

av Lennart Jonsson

Det var i Hörnefors fotbollsbröderna Nordahl växte upp och fostrades till fotbollsstjärnor. Idrottsplatsen "Gran" invigdes i juli 1955 då Modo-chefen Erik Kempe invigningstalade inför 5.949 betalande åskådare, som fick uppleva musik, friidrott av hög klass och inte minst fotboll där bröderna Nordahl återfanns i HIF-tröjan. Det blev Hörneforsseger med 7-3 efter tre mål av publikfavoriten Gunnar Nordahl mot en kombination från Modo-industriernas klubbar i Alfredshem och Domsjö.

Uppfördes av Modo

Idrottsplatsen uppfördes 1955 av Modo AB och drevs av Hörnefors Idrottsplats Ekonomiska Förening. När Modo lämnade Hörnefors 1961 blev det NCB som tog över, som i sin tur snabbt överlämnade till dåvarande Hörnefors Kommun. Nuvarande ägare är Umeå Kommun som genom Hörnefors Kommundelsnämnd svarar för driftskostnaderna. Idrottsplatsens glansperiod var 1950- och 1960-talet då förutom fotbollen även friidrotten blomnade i Hörnefors.

Nordahlsmatchen 1967

En stor händelse var "Nordahlsmatchen" i juli 1967 då 11 nordahlare (bröder, söner och kusiner) mötte TV-laget med Bengt Bedrup & Co. Det blev seger för familjelaget med 5-2, vilket respektive lagledare - pappa Emil Nordahl och Putte Kock - förklarade sig nöjda med. Lasse Holmqvist var speaker och 3.100 personer såg och hörde på.

Etter
FOTBOLLMATCHEN
eller
IDROTTSTRÄNINGEN
*smakar det gott med kaffe eller
något annat läskande*

Vi äro alltid välkomna till
JULLES KONDITORI
Hörnefors Tel. 58

Annons ur Västerbottens Idrottsförbunds Minneskrift 1948

Bytte namn till Nordahlsvallen 1988

I samband med Hörnefors IF:s 80-årsjubileum i juli 1988 bytte idrottsplatsen namn från "Gran" till "Nordahlsvallen", som en hyllning till bröderna Nordahl. Närvarande var Bertil, Gunnar, Gösta och Görän medan den 1984 avlidne Knut ägnades en tyst minut.

Bröderna Bertil, Gösta, Gunnar och Görän Nordahl gladdes när idrottsplatsen "Gran" i Hörnefors bytte namn till "Nordahlsvallen". Året var 1988. Anm: Knut Nordahl, den femte i den fotbollsspelande brödraskaran, avled 1984. (Fotoägare: Hörnefors IF)

Barbro Dahlbäck – kometen från Björksele

av Henry Lövbom

Här följer ett nytt avsnitt ur Henry Lövboms artikelserie i Västerbottens Folkblad ”Stjärnor från förr”. Sven Hanells och Ivar Söderlinds komplement till Henry Lövboms artikel med ytterligare en del fakta om Barbro Dahlbäck redovisas längre fram i Visuellt.

Sensationell SM-vinnare

”Kometen från Björksele” kallades hon på Stockholmstidningarnas sportsidor sedan hon sensationellt vunnit SM på 800 meter 1957 - länets första kvinnliga SM-vinnare. Och sättet hon vann på – i en 50-metersspurt passerade hon bland andra loppets storfavorit genom att smita förbi på innerbanan.

En färgstark idrottsflicka

”Kometen” var Barbro Dahlbäck, Lycksele IF och IFK Umeå, en färgstark idrottsflicka på 50-talet och toppnamn både i orientering och fri idrott. Barbro kommer från den lilla byn Björksele utanför Lycksele och det var som orienterare hennes idrottskarriär började. Som 16-17-åring arbetade hon på en matservering i Furuvik, Lycksele och såg Lycksele IF:s orienterare träna och tävla i grannskapet. Men det var inte vanligt att en ung flicka sprang i skogen med karta och kompass på 40-talet. Ett par år senare kom Barbro till Garpenberg där hon jobbade med skogstaxering i ett arbetslag och hade vissa tankar på att bli jägmästare så småningom. I arbetslaget fanns flera orienterare och här fick hon de första lärdomarna i stigfinnarkonsten.

När hon sedan kom tillbaka till Lycksele var det Vally och Runo Almroth i LIF:s orienteringssektion som tog hand om henne. En av orienterarna i LIF hette Clas Haraldsson, senare känd som toppnamn i backhoppning och kombinerat.

Barbro Dahlbäck, IFK Umeå
(Fotoägare: IFK Umeå)

Genombrottet som orienterare

Sitt stora genombrott som orienterare fick Barbro Dahlbäck på DM 1949 i Bygdsiljum. Hon vann damseniorklassen med 20 minuter före Gerda Wirstam, Boliden. Men en kontroll hade stått litet fel och efter protest ogiltigförklarades tävlingen. Men Barbro vann också när DM:et kördes om. Året 1950 hade Barbro en fantastisk säsong – vann de stora tävlingarna Tegspropagandan, Umeträffen och Vildmanna. Dessutom kom hon på 14:e plats vid SM i orientering – en av de bästa placeringar en västerbottensdam noterat, undantaget Elisabeth Fries, Umeå OK, som blev femma 1982. Av farten vann Barbro ytterligare två individuella DM, det senaste 1953.

Det roligaste orienteringsminnet

Det roligaste minnet från orientering har Barbro sagt var från DM-budkavlen 1953. Till sista kontrollen på slutsträckan kom Barbro samtidigt som Gerda Wirstam, Boliden och Birgit Haglund, IFK Umeå.

Tre förgrundsfigurer i IFK Umeå under 1950-talet, fr v Birgit Haglund, Barbro Dahlbäck och Ulla Öhman. (Fotoägare: Birgit Haglund.)

Alla tre valde olika väg för den kilometer det återstod till målet. Birgit Haglund var först in på målrakan men redan nu var Barbro en suverän spurtare och snuvade Birgit och IFK Umeå på DM-guldet. 1953 tog för övrigt Barbro Dahlbäck fem DM-guld – de två i orientering har vi redan nämnt och dessutom vann hon DM på 100 meter, 800 meter och i längdhopp.

Friidrotten tog över

Nu hade fri idrotten tagit över och Bosöchefen Pontus Lindberg fick henne att ställa upp på 800 meter vid SM 1954. I startfältet fanns också skiddrottningen Sonja Edström, Luleå. Barbro kom på 8:e plats. 1955 blev Barbro tvåa på samma distans med 2.22.3 efter att ha lett i stort sett hela loppet. Det blev sedan landskampsstart både mot Finland och Ungern och personrekordet 2.21.0. 1956 var Barbro hemma i Björksele och skötte sina föräldrar men 1957 kom då den stora knallen på SM 800 meter. På upploppet kämpade storfavoriten Jenny Eriksson, Borås, med en konkurrent, har Barbro berättat. De sprang konstigt nog på andra och tredje banan. Jag såg min chans, kände krafterna komma tillbaka och smet förbi på innerbanan. Det såg säkert komiskt ut. Seger tiden var 2.19.3, nytt distriktsrekord för Västerbotten. Nu blev Barbro Dahlbäck inte bara rubrikernas kvinna utan blev också samma år uttagen till landslaget och deltog i landskampen mot Ungern. Senare var hon även uttagen och tävlade i finnkampen. Hon vann också norrlandsmästerskapet på 800 meter.

Flyttade till Stockholm 1958

1958 flyttade Barbro till Enskede i Stockholm och en tjänst som småskollärare. Hon tävlade för IK Göta och kom tvåa vid SM på 800 m på goda 2.21.0. Efter säsongen 1958 lade Barbro Dahlbäck löparskorna i malpåse, åtminstone i tävlingssammanhang. Hon fortsatte att motionera med löpning, skidåkning och skridskoåkning. Dessutom tog hon upp en annan hobby – att dansa jazzbalett. Numera motionerar hon som glad pensionär med Friskis och Svettis och har också debuterat som golfspelare.

Landslagsmannen Alf Westman överlämnar en DM-medalj till landslagskvinnan Darbro Dahlbäck. (Fotoägare: Birgit Haglund)

Caféträff hos 77-åringen Fredrika IK

av Lennart Jonsson

Fredrika IK har funnits i 77 år, och har fortfarande ett starkt stöd både bland unga och gamla på orten. När Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap (VIS) den 7 maj arrangerade ett idrottscafé var det dock framför allt klubbens historia som dryftades.

45 cafégäster

VIS representerades av Bengt Forsman, Ivar Söderlind och Lennart Jonsson, vilka noterade 45 närvarande, den näst största deltagarsiffran i idrottscaféernas historia. Larry Strömberg höll i trådarna efter att ha gjort en djupdykning i prokollböcker, årsberättelser och annat material. De äldre deltagarna på mötet kompletterade med egna ord, och berättade om sina personliga upplevelser. Om något möjligen gått förbi kunde man via en trevligt utställning i ord och bild få ytterligare delar av idrottslivet i Fredrika.

De nöjda cafébesökarna är fr.v. Lennart Jonsson, Larry Strömberg Bengt Forsman och Ivar Söderlind. Dockan föreställer en av Fredrika IK:s Go-Go brudar som brukar delta i "Tjejmilen" i Stockholm. (Foto: Henrik Lundberg)

Skidsport och fotboll i början

Fredrika IK bildades i juni 1925 och har liksom de flesta idrottssammanslutningar fått uppleva toppar och dalar i verksamheten. Skidsport och fotboll stod på programmet redan under de första åren, där fotbollen på grund av bristande underlag för lagsportutövande nu inte är aktuell. Skidsport utövas dock fortfarande och den har väl varit den gren, som varit dem mest framgångsrika inom klubben genom tiderna. Bröderna Torbjörn och Paulus Baer har varit de främsta representanterna, där Paulus som junior tillhörde de allra främsta i landet. Kalle ”Björn-Kalle” Johansson tillhörde eliten bland svenska skidåkare men då representerande andra klubbar.

Andra idrotter på FIK:s program har varit bandy, ishockey och friidrott för att nämna några, och till och med boxning utövades. Dock en mycket kort tid efter det att en av utövarna blivit knockad.....

Goda ledare

Goda ledare har klubben haft genom åren, som till exempel Bengt Wännström och Runar Enevång - fram till nuvarande ordföranden Per Molander. Stora och framgångsrika egna arrangemang har varit Fredrikaspelen på skidor som lockade många stjärnor till deltagande, liksom ”Viskaterrängen” i terränglöpning. Den senare tävlingen arrangeras fortfarande varje sommar med imponerande startfält på ungdomssidan.

Fröet som såddes

I FIK:s första årsberättelse heter det bland annat: ”Fröet som såddes i somras, spirade upp men har ej haft näring nog att utbildas till en kraftig och fullbildad planta. Men början är god.”

Det får man nog hålla med om. Klubben lever i allra högsta grad och främst då inom långlopp på såväl skidor som till fots, där namn som Olle Danielsson, Britt-Marie Arvidsson, Martin Lundberg, Einar Westman med flera sett till att FIK:s färger legat i topp vid såväl DM som SM.

Flitiga idrottsutövare på damsidan

I Vindelälvsloppet har klubben deltagit sedan 1995. Fredrikas damer är också flitiga idrottsutövare, vilket stort deltagande i ”Tjejmilen” i Stockholm och ”Våruset” i Umeå vittnar om. Läger man så till att FIK:s ungdomar också gillar att springa och åka skidor så finns det berättigat hopp om fortlevnad och ytterligare jubileum.

Caféträff hos Nordic Sport i Skellefteå

av Lennart Jonsson

Den 19 september anordnade Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap (VIS) ett idrottscafé hos Nordic Sport AB i Skellefteå, där platschefen Sture Larsson inför en samling idrottsentusiaster lämnade en fullödlig och intressant information om det nu 30-åriga företaget. Från en blygsam början, där man övertog Sandviks AB:s tillverkning av kastspjut, har Nordic Sport utvecklats till en världsledande tillverkare och marknadsförare av idrottsredskap med kapacitet för totalleverans av utrustning världen över.

Störst i världen på spjut tillverkning

70 % av produktionen går på export och företaget är störst i världen vad gäller tillverkning av kastspjut, där nu materialet utgörs av kolfiber. Vid årets EM i friidrott erövrades alla medaljerna med spjut från Nordic Sport. Även på tillverkning av hoppstavar är företaget stort och t ex den kvinnliga svenska stavhopparstjärnan Kirsten Belin är en som nyttjar produkten från Skellefteå.

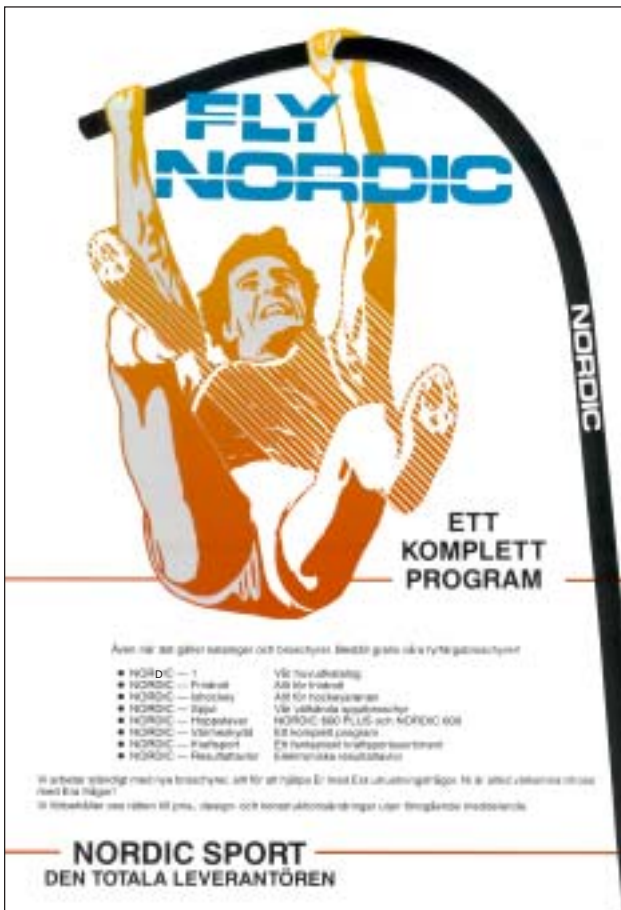
På rundvandring i Nordic Sports lokaler på Anderstorp i Skellefteå fr.v. Sture Larsson, Erik Svensson, Ivar Söderlind, Bengt Forsman, Leif Hellgren, Stig Marklund, Kjell-Göran Marklund och Harald Larsson. (Foto: Bruno Lundström)

Ingenting förfaller att vara företaget främmande, och där man inte själv kan svara för produktionen utnyttjar man underleverantörer. Häckar, hoppribbor, nedslagsbäddar, släggburar m m liksom det mesta av vad som hör bollsporter till kan Nordic Sport leverera. En udda produkt som bl a TV-tittarna kunde ta del av vid fjolårets VM i Edmonton var den radiostyrda bil som hämtade tillbaka kastredskapen från nedslagsplatsen.

Satsar på banbeläggningsmaterial

För framtiden siktar Nordic Sport att öka sin produktion av banbeläggningsmaterial liksom att komma ifråga vad gäller leveranser till OS i Aten 2004, avslutade Sture Larsson sin uppskattade redogörelse om företaget.

Från VIS:s sida framförde Harald Larsson och Bengt Forsman deltagarnas tack för det givande besöket, där även en rundvandring i lokaliteterna ingick.

FLY NORDIC

ETT KOMPLETT PROGRAM

Även när du gäver svänger och besöker. Bättre gata så i ryttarbanan

- NORDIC — 1
- NORDIC — Prövat
- NORDIC — Lathölj
- NORDIC — Själ
- NORDIC — Hoppelvar
- NORDIC — Särskrivst
- NORDIC — Inslaget
- NORDIC — Resultatlar

Vår huvudkatalog
Alla vår katalog
Allt för ryttarsporten
Vår viktigaste specialmärker
NORDIC 600 PLUS och NORDIC 600
Ett komplett program
Ett komplett program
Ett komplett program

Vi arbetar ständigt med nya lösningar och för att hjälpa Er best. Ett utbud av olika typer av produkter till er. Vi erbjuder även rådgivning, design- och konsultationstjänster under följande möten.

NORDIC SPORT
DEN TOTALA LEVERANTÖREN

Annons ur Nordic Sports reklamfolder

Barbro Dahlbäck - Västerbottens första landslagflicka

av Sven Hanell och Ivar Söderlind

Detta avsnitt bygger på en artikel i "Nytt om Friidrott" från 1991 och är ett bra komplement till Henry Lövboms artikel om Barbro Dahlbäck. Sedan 1986 är Ivar ordförande och Sven sekreterare i Västerbottens Friidrottsförbund. Sven och hans klasskamrater i Sandviks skola årskurs 3 läsåret 1955-56 var oerhört stolta över att just deras fröken var med i landslaget. Under årens lopp har Sven sedan då och då haft kontakt med sin "gamla" lärarinna.

Länets bästa kvinnliga friidrottare under 1950-talet

Barbro Dahlbäck, Västerbottens första landslagsflicka, fyllde 72 år den 27 september 2002. Under 1950-talet var hon länets bästa kvinnliga friidrottare med 800 m som specialdistans. Hon är född och uppväxt i Björksele vid den vackra Vindelälven. Barbro började med orientering i unga år och höll på med denna sport när hon kom till Småskollärarseminariet i Lycksele. Orientering var nämligen hennes första stora idrott där hon vunnit tre individuella DM och ett i budkavle samt hört till de bättre vid SM (14:e placering som bäst). Intresset för friidrott tog fart vid en ledarkurs i RF:s regi på Bosön sommaren 1951. Där kom hon bl a i kontakt med Bosöchefen Pontus Lindberg som hjälpte till att ge goda råd och skrev också lite enkla träningsprogram, inte alls att jämföra med nutidens. Barbro blev så inspirerad och intresserad att hon ett flertal somrar åkte till Bosön och sommarjobbade. Hon arbetade med allehanda uppgifter i serveringen på Bosön och hade bra träningsmiljö i de fina omgivningarna. Det mesta av träningen både uppe i Björksele och även på Bosön skedde efter eget huvud och det fungerade ju som bekant bra med den tidens mått.

Tävlade för Lycksele IF och IFK Umeå

Hon tävlade först för Lycksele IF och från 1954 för IFK Umeå. Framgångarna i friidrott började 1952 med DM-segrar på 100 m (13.8) och i längd (4.46). Året efter upprepade hon dessa segrar med 13.4 på 100 m och 4.73 i längd och tog också hem DM-tecknet på 800 m med "blygsamma" 2.42.5. DM på 800 m vann hon också 1955 (2.29.0) och 1957 (2.28.0). Sistnämnda år noterade hon också 61.8 på 400 m, som då inte var DM-gren. Totalt har hon ett tiotal friidrotts-DM för Västerbotten i sin ägo. 1956 blev Barbro "Stor Grabb" nr 48 i länet.

Det stora genombrottet 1955

Det stora genombrottet kom 1955 med SM-silver på 800 m (2.22.3), landskampsstart mot Finland och Ungern och ett fint personrekord på 2.21.0, nära sju sekunder bättre än vid SM-debuten (8:e) 1954. Barbro har starka minnen från landskamperna. Vid Ungernkampen på den fullsatta Nepstadion i Budapest 1955 var hon fruktansvärt nervös före tävlingen. När 800 m väl var i gång släppte nervositeten och hon kunde genomföra loppet på ett utmärkt sätt och slutade på 4:e plats med personbästa 2.21.0. Hon kommer särskilt ihåg den jättestora Stalinstatyn som då fanns i Budapest och den fina förläggningen i ett stort gammalt hotell på Margaretaön mitt i Donau.

SM-guldet 1957

Vid SM 1957 nådde Barbro sin största framgång! Hon kom med en verklig kalldusch för favoriterna på 800 m och vann efter en mäktig spurt segerguldet på fina 2.19.3 - nytt distriktsrekord för Västerbotten och länets främsta kvinnliga friidrottsprestation under 1950-talet! Tiden stod sig som distriktsrekord i drygt tio år och så sent som 1980 räckte den till en plats bland de tio bästa i länets genomtidernastatistik.

Bosatt i Stockholm sedan 1958

Barbro är sedan 1958 bosatt i Stockholm. Hon avslutade detta år sin framgångsrika friidrottskarriär med att bli SM-tvåa för IK Göta på 800 m med 2.21.0. Fram till pensionen arbetade hon som lågstadielärare på Östermalmskolan. För att hålla kroppen i trim har hon efter den elitaktiva tiden joggat regelbundet, motionerat i Friskis och Svettis och de sista tio åren även spelat golf.

Barbro Dahlbäck vintertränar vid Gamliavallen inför intresserade ungdomar och handbollstjejer. (Fotoägare: Birgit Haglund.)

Minnen från Norrbystrands IK på 1930-talet

av Lennart Jonsson

När Västerbottens Fotbollsförbunds nystartade Nordmalingsserie började höstomgången 1932 var det med sju deltagande lag: Rundvik B, Nordmaling, Olofsfors, Lögdeå, Långed, Stöcksjö och Norrbystrand. Av dessa torde det väl endast vara Rundvik som efter 70 år fortfarande finns kvar på den Västerbottensiska fotbollshimlen. Inom övriga föreningar får man nog nöja sig med att leva på minnen. Det kan man i varje fall göra i Norrbyn, där färjeläget till Norrbyskär finns och där Norrbystrand egentligen endast var postadressen. Det kan man göra dels genom spelare som fortfarande lever, och dels genom ett uttryck som också envist hänger med: ”bakre försvaret bäst som vanligt.”

”Bakre försvaret bäst som vanligt”

Orden tillskrivs den tidningsrefererande målvakten Gunnar Lund, som till sin hjälp i försvarsarbetet hade helbackarna Herman Lundgren och Evald Eriksson. Av trion har den senare gått bort efter verksamma år som kommunpolitiker och egen företagare, medan Lund (89 år) och Lundgren (93 år) är i livet och kan berätta.

Norrbyns första match i serien skedde borta mot Långed, som inför 100 åskådare vann med 2-1. Försvarstrion i Norrbyn skötte sig dock uppenbarligen bra för i referatet kan man läsa de nästan klassiska orden ”bakre försvaret bra som vanligt.” Mera glappt bakåt var det i den följande hemmamatchen mot Olofsfors, som vann med 7-0. Och i en något tidigare träningsmatch mot storlaget Norrbyskär blev det rena katastrofen: 23-0 till skärarna, där deras stjärna Erik Tegman svarade för åtta mål!

- Jag minns matchen mycket väl, säger Herman Lundgren. Egentligen var det tänkt, att vi skulle dela upp lagen med hälften skärare och hälften norrbyssare i vardera lagen, men så blev inte fallet när det kom till spel. Men spelarna från Norrbyn var trots storförlusten inte alls för nedslagna, men Herman har dock invändningar mot det uppgivna resultatet. - Det blev 23 - 1, för jag gjorde mål på straff på deras målvakt Hans Hagström.

Hörna direkt i mål

I serien nådde Norrbyn oavgjort (1-1) mot Rundviks B, sedan Evald Eriksson skjutit en hörna direkt i mål vid hemmalagets enda besök på gästernas plan-

halva, medan det i övrigt var spel mot ett mål. Med 10 backar och en räddande ängel i mål lyckades Norrbyn rädda en poäng, berättar Gunnar Lund i en skrift om hembyn.

I den avslutande seriematchen mot Nordmaling vann Norrbyn med klara 3 - 0, trots att spelet var jämnt fördelat. - Hjalmar Strömdahl från Långed var domare i matchen, kommer det snabbt från Herman, vilket en titt på domarlistan bekräftar. - Jag sköt en straff som målvakten räddade, men slog sedan in returen, vilket Strömdahl godkände.

Hade roligt trots brist på ledare och plan

- Norrbyns placering i serien är inte känd, men den var nog på nedre halvan, tror Herman som tillägger, roligt hade vi trots brist på ledare och plan, som nog var den sämsta i serien. Bl a fanns en stolpe för elström inom fotbollsplanens yta. Pengar var det ont om, så jag skulle tro att järnhandlare Utterström i Nordmaling aldrig fick betalt för den utrustning vi tog ut hos honom. Och när fotbollslagets saga i Norrbyn tog slut något senare på trettioalet, fanns det nog inte mycket att eventuellt ta tillbaka av utrustningen.

Norrbystrands IK:s fotbollslag från 1930-talet med "bakre försvaret" bestående av från vänster Herman Lundgren, Gunnar Lund och Evald Eriksson sittande i förgrunden

Den behöll nog spelarna, varav en del kom från andra platser, är Hermans uppfattning.

Trots sin höga ålder och tidigare tungt arbete på brädgården på Norrbyskär och sedermera på byggnadsavdelningen i Hörnefors, är han fortfarande rak i ryggen och ser nästan ut att kunna aspirera på att ta tillbaka en plats som högerback i ett fotbollslag.

Måvaktens Gunnar Lund publikfavorit

Målvakten Gunnar Lund var inte någon ”Ravelli” men blev ändå något av en publikfavorit i varje fall i matcher i Hörnefors, där yngre pojkar - däribland skrivaren - gärna samlades bakom hans mål i hopp om att få se någon spektakulär (för att använda ett sportjournalistiskt modeord) räddning, där bollen for mot ett håll, Lund åt ett annat, men räddning med fötterna. Men Lund hade andra talanger. Han var en av länets bästa schackspelare och nådde landslagsklass sedan han flyttat till Gävle, där han blev en mycket framgångsrik affärsman inom färg- och tapetbranschen. När såväl Lund som företaget firade jämna år med ett stort jubileum hade han bland de många gästerna även inbjudit brödratrion Nordahl, som han mött på fotbollsplanen som motståndare i Hörnefors juniorlag. För underhållningen vid jubiléet svarade bl a en annan hörneforsare, Bert-Åke Warg tillsammans med Eva Bysing.

Internationell erfarenhet

En av Norrbyns fotbollsspelare från trettioalet, avliden 87 år gammal sommaren 2002, var Gustav Öjenstam, som till en början var ytter men sedermera hamnade bland försvararna. På hans meritlista kan också läggas en internationell erfarenhet. Han gick nämligen till sjöss, och när fartyget låg i Sutherland i England spelade fartygets besättning en match mot ett engelskt lag. - Och jag fick beröm av engelsmännen, berättar Gustav icke utan berättigad stolthet.

Slutligen några ord om domarna i Nordmalingsserien. Bland de som flitigt förekom var Yngve Hörnkvist, Hörnefors, vars betyg i referaten pendlade mellan ”bra” och ”utmärkt”. Tydligt visade den unge YH redan då prov på egenskaper som i mogen ålder gav honom det svåra jobbet som personalchef för de norrländska skogsägarnas industrisatsning - NCB.

Konståkning i IFK Umeå 1901-1962

av Ivar Söderlind

Konståkning fanns med på programmet vid IFK Umeås start 1901. I beteckningen "skridskoåkning" ingick då både hastighetsåkning på skridsko och konståkning. Redan på 1860-talet förekom konståkning i Sverige då det gavs uppvisningar på Nybroviken i Stockholm. På 1880-talet hölls där de första tävlingarna och svenskarna med världsmästaren och olympiske mästaren Ulrich Salchov i spetsen fick tidigt högt anseende.

Konståkning på 1890-talet

I Umeå förekom konståkning redan på 1890-talet även om det inte anordnades några tävlingar. Från denna tid fanns det en isbana på Umeälven nedanför Stora Hotellet. I samband med "Nordiska Spelen" på skidor i Umeå 1902 användes isbanan vid invigningen. Banan var då upplyst av marshaller och kulörta lyktor med levande musik som festlig inramning. Länets första tävling i konståkning anordnades 1904 av IFK Umeå på samma bana. Det var i slutet av mars månad som det förutom i hastighetsåkning på skridsko även tävlades i konståkning. I det vackra vintervädret inför tusentals åskådare segrade IFK Umeås kassör Albin Öhngren före klubbkamraterna S Klingspor och Axel Bäckman. Vid denna tid fanns det många goda konståkare i IFK Umeå men svårigheterna att hålla skridskobanan öppen på grund av rådande väder gjorde att intresset ebbade ut. De planerade skridskotävlingarna på älven 1905 ställdes in på grund av töväder men den 11 februari 1906 var det återigen dags för skridskotävlingar med konståkning som självklart inslag.

Isbanan på älven vid 1900-talets början. (Fotoägare: IFK Umeå)

Nationella tävlingarna 1911

Av allt att döma anordnades nästa tävling i konståkning 1911 i samband med de nationella tävlingarna på skidor i Umeå med IFK Umeå som arrangör. IFK anlade då en bana för konståkning med 50 meters diameter på skolplan norr om kyrkan. ”De dryga utgifterna för banan kunde ej bestridas med inkomsterna af inträdesbiljetter, utan erhöll föreningen hjälp genom cheferna för regementena i staden”, kan man läsa i Idrottsförbundets Årsbok 1911. Trots denna hjälp gjordes stora förluster på arrangemanget. Konståkningen ägde rum söndagen den 26 februari med början kl 7 e m på bästa tänkbara is, i strålande väder och inför en talrik publik. Isovalen var smakfullt upplyst med stora båg-lampor om sammanlagt 5000 normalljus och mellan bågglamporna löpte långa rader av kulörta lyktor. På vallarna runt banan var marschaller utplacerade. Enda tävlande var de kända konståkarna Tore Mothander, Stockholm och O Flyborg, Hudiksvall. ”Bägge presterade de en flott och elegant åkning men var Stockholmarens den afgjort bättre,” heter det i Idrottsförbundet Årsbok 1911. Tore vann långt senare, vid drygt 40 års ålder, SM i konståkning 1926 och 1927.

Umeå var en skridskoåkande stad

Under det följande årtiondet hade IFK sina isbanor dels på Umeälven som tidigare, dels på ”Brännstan” och dels på planen norr om kyrkan. Särskilt banan på ”Brännstan” var välskött och uppskattad med Erik Öhngren som vaktmästare. Jag citerar ur IFK Umeås Minnesskrift 1941: ”Banan var försedd med jättehöga vallar, musikestrad på mitten och här ock var i hörnen små tjusiga granbersåer, där skridskopåtagning och väl avkyld flirt med framgång kunde äga rum. Vid musikaftnarna på banan myllrade det av skrinnande par och det var i övrigt ett festligt folkvimmel som gav Umeå ett stadgat anseende som skridskoåkande stad framför andra norrlandsstäder under många år framåt”. Under 1920-talet och ett tjugotal år framåt höll IFK:s ungdomar till på isbanan på Nytorget (där nuvarande länsstyrelsen ligger). ”När regementsmusiken ’kängskodanskvällarna’ klämde i med de sprittande melodierna, var det packat av skolungdom och äldre, dansande och åkande, under de flammande marschallerna.” Några tävlingar i konståkning anordnades med deltagande av de skolungdomar som tillbringade sin mesta fritid på skridskobanan. Samtidigt började bandysporten komma igång på allvar.

”Klubborna började slå kring öron och ben på de konståkningsutövande och man fick lov att dela upp planen för att skilja de båda vitt skilda intressena åt,” kan man läsa i IFK Umeås Minnesskrift 1941.

Konståkningssektion i IFK Umeå

Under 1950-talet och början av 1960-talet hade IFK Umeå en konståkningssektion som var ansluten till Svenska Konståkningsförbundet. Som mest var ett tjugotal unga flickor och pojkar i träning. Största framgången är Åke Öbergs JDM-tecken 1958. Ledare under denna tid var bland annat Ruth Ekman, Maj Jakobsson och Gudrun Qwist. Under 1960-talets början koncentrerades konståknningen i länet alltmer till Umeå IK och försvann från IFK Umeås och många andra förenings program. År 1962 slutade IFK med konståkning.

Fakta

Konståkning fanns med på programmet då IFK Umeå bildades 1901. 1 JDM-tecken 1958 av Åke Öberg. 1962 försvann konståkning från IFK Umeås program.

Isbanan på älven nedanför Stora Hotellet troligen 1904.
(Fotoägare: IFK Umeå)

FRIIDROTTE I SK ÖRNVIINGEN - KALVTRÄSK 1933 - 1937

av Bruno Lundström

1933: SK Örnen blir SK Örnvingen

Den 2 augusti 1933 samlas sportintresserade i Kalvträsk och beslutar att bilda en idrottsförening. Man enas om namnet Sportklubben Örnen, som senare ändras till SK Örnvingen, eftersom det sedan tidigare finns en förening i Sverige registrerad under namnet Örnen

Den första styrelsen består av ordförande Valther Karlsson, v. ordf. Arnold Brännström, sekr. Mauritz Berglund, v. sekr. Einar Signarsson, kassör Valdemar Lindberg. Signar Konradsson och Erhard Westman är revisorer och Erik Westman materialförvaltare.

Kalvträsk Gymnastikförening och IFK Åsträsk

Men redan dessförinnan, våren 1932, har ett antal ungdomar bildat Kalvträsk gymnastikförening, som förutom gymnastik anordnat tävlingar i allmän idrott och terränglöpning (med Sven Westman som segrare före Mauritz Berglund och Einar Signarsson). Före bildandet av SK Örnvingen har idrottande kalvträskare även tävlat för klubbar på andra orter, de flesta för IFK Åsträsk (bildad 1924). Ett par månader innan SK Örnvingen bildas visar en terränglöpning i Burträsk den 8 juni 1933 följande resultatlista:

1. Ivar Nilsson, IFK Åsträsk 18.07
2. Alvar Hägglund, Skellefteå IF 18.21 (skidlöparen)
3. Evert Westman, IFK Åsträsk 19.12

7. Mauritz Berglund, IFK Åsträsk 19.58

Ivar Nilsson vinner DM 10000 m

Redan 14 dagar efter bildandet erövrar SK Örnvingen sitt första DM och det är inte oväntat Ivar Nilsson, som gör det. Han vinner DM 10000 m på tiden 35.21.8 Ivar Nilsson, kallas "Kalvträskarn", inte minst för att skilja honom från Ivar Nilsson, Sandviks IK, som under 20- och 30-talet dominerar resultaten från spjuttävlingarna i distriktet.

1934: Ivar tävlar för Skellefteå AIK

Ivar Nilsson startar säsongen 1934 med terrängtävlingar i Kalvträsk. Han vinner en tävling före Evert Westman, Fridolf Söderström och Arne Söderström. Men sedan bestämmer han sig för att tävla för Skellefteå AIK. Under säsongen har han flera tuffa dueller med I 20 IF:s Huston Lundmark. Ivar blir tvåa i terräng-DM 7000 m i Grubbe, distanserad med 49 sek. av Huston. Vid DM på Gammliavallen tar han revansch och återupprepar fjolårets vinst på 10000 m, nu på dryga minuten bättre tid, 34.17.8 = nytt distriktsrekord. Ivar Nilsson tar även hem segern i DM på 5000 m (16.02.0), också här pressad av Huston Lundmark (16.04.0). I länskampen mot Norrbotten är Huston Lundmark åter före Ivar Nilsson, men båda är nu slagna av Norrbottens Henning Sundesson (som för övrigt senare kommer att representera Umedalens IF och Västerbotten)

Henning Sundesson i Norrbottens länslagsdräkt kämpar mot västerbottningarna Ivar Nilsson, Kalvträsk och Huston Lundmark, Umeå. (Foto: Västerbottens Idrottsförbunds Minnesskrift 1948)

”Kalvträskarn”

Under sitt år i Skellefteå AIK förekommer Ivar Nilsson i rubrikerna som ”Kalvträskarn”. Aktiviteten i SK Örnvingen syns inte lika mycket utåt, men styrelse

och medlemmar är i full verksamhet. I augusti ordnas en tävlingsdag på fotbollsplanen vid Nybrännet med fotboll och friidrott med löpning 100 m, 400 m, längd, höjd, kula och spjut. I september koras 1934 års klubbmästare: Signar Konradsson (100 m), Evert Westman (3000 m), Seth Lundström (längd), Valdemar Lindgren (höjd), Einar Signarsson (stav), Alvar Lindberg (kula) och Bertil Westman (spjut)

I samband med en klubbmatch mellan Bastuträsk och Norsjö, där Ivar Nilsson och örningarna Fridolf Söderström och Valdemar Lindberg också deltar, besegras Ivar överraskande på 1500m av Alrik Westermark, Bastuträsk.

1935: Örningens bästa säsong i friidrott

Säsongen 1935 får nog räknas som SK Örningens allra bästa i friidrott. Ivar Nilsson är tillbaka i klubben. Nu är han dessutom inte ensam att ordna rubriker om Kalvträsk på idrottssidorna. Under sin första tävlingssäsong vinner Örningens Erik Westman diskus på 35.88 vid Idrottens Dag på Malmbäcka, Boliden. Han har "ett sällsynt snabbt arbete i ringen" och förutspås nå ännu bättre längder. Det gör han också vid nästa framträdande på Malmbäcka (11 aug), när han blir distriktsmästare i diskus med 36.74 före Erik Johansson Umedalen (släggkastaren) 35.03.

"Kalvträskarn" vinner fyra DM-guld

Säsongen 1935 blir Ivar Nilssons bästa med bl.a. 4 DM-guld. I början av juni vinner han terräng-DM 7000m. Vid Idrottens Dag på Malmbäcka springer han 3000 m på 9.25.6. Veckan därpå slår han två nya distriktsrekord: på 3000 m (9.00.5 på Norrvalla, hela 8.5 sek bättre än Josua Westins gamla rekord) och på 1500 m (4.09.4 i Holmsund). Under "Stora DM" (dvs senior-DM) i Boliden ställer han upp i fyra löpningsgrenar och blir distriktsmästare på 1500m, 5000m och 10000 m och tvåa på 800 m (2 tiondelar efter Sandviks Kalle Wincent).

Vinst över "Hellas-Pelle"

Han hinner vidare med att inför 500 personer på Norrvalla vinna en duell mot "Hellas Pelle" (Erik Pettersson, Hellas - 9:a i finalen på 5000 m vid OS i Los Angeles 1932). "Kalvträsk" drar alla varven och spurtar i mål på tiden 4.09.7 mot "Hellas-Pelles" 4.11.4. Erik Eriksson AIK, som hänger med ända till sista varvets bortre långsida, blir trea på 4.15.9. Ivar Nilsson är i det närmaste oberörd efter loppet. Han hissas av entusiastiska klubbkamrater, som rest ner från Kalvträsk för att titta på tävlingarna. "Ja, så här går 'e till", säger Ivar till sina kompisar. (I samma tävling vinner f.ö. prästen Samuel Norrby, Hellas

kula på 14.27 före Axel Berglund, Norsjö 13.21 = distriktsrekord och Birger Marklund, SIF 12.24 = klubbekord).

Segev i "Ånäset Runt"

SK Örnvingen deltar säsongen 1935 i flera stafettävlingar. Bl.a. vinner klubben "Ånäset Runt" med följande löpare: Edvin Sandström, Birger Konradsson, Gustav Boman, Valdemar Lindberg, Ivar Nilsson, Mauritz Berglund, Evert Westman och Einar Signarsson.

1936: Erik Westman blir förste västerbottning över 40 m i diskus

Även under säsongen 1936 skördar SK Örnvingen framgångar i fri idrott. När det gäller de två "stora" i klubben, kan man nog fastslå, att Erik Westman är minst lika mycket affischnamn som Ivar Nilsson. Vid DM 1936 i Holmsund vinner Erik Westman diskus (39.82) och Ivar Nilsson 5000 m (15.46.6). I länskampen mot Norrbotten (segev 78-47) sätter Erik Westman nytt distriktsrekord med 40.50. Till den länsmatchen är Ivar Nilsson inte uttagen efter att ha blivit besegrad ett antal gånger på sina specialsträckor. I terräng-DM 3000 m i Obbola får han stryk av Kalle Wincent. På Idrottens Dag i Boliden är AIK:s Erik Eriksson klart före honom, likaså på 1500m i Bolidens nationella.

Ivars rekord slås

Ivar Nilsson förlorar också tre av sina distriktsrekord under 1936. Kalle Wincent, Sandviks IK springer 1500 m på 4.06.2 (3.2 sek bättre än "Kalvträskarns" rekord från 1935) och Henning Sundesson, som lämnat Norrbotten och börjat tävla för Umedalens IF avverkar 3000 m på 8.47.8 (12.7 sek bättre än Ivars årsgamla notering). Ivar replikerar med 8.57.0 i Robertsfors. Det räcker inte till, men det är personligt rekord med 2.5 sek. Sundesson raderar också ut Ivars rekord på 10000 m (33.20.4), då han vinner milen på svenskårsbästa 31.43.9

Örnvingen tar en andra inteckning i vandringspriset i "Ånäset Runt"

I stafettlöpnigen "Ånäset Runt", där enligt statuterna endast lag från Burträsk, Lövvånger, Nysätra och Bygdeå socknar får delta, är SK Örnvingens lag liksom förra säsongen överlägset och underskriver med hela 25 sek den bästa tid, som laget sprang på i fjol. Segrartiden 9.45 kan enligt en tidnings referent anses som "fenomenal med tanke på den kuperade banan". Ånäset blir tvåa och Robertsfors trea. Ovan nämnde referent förstår inte Burträsk utblivande med tanke på att BIK har två inteckningar på det fina vandringspriset. Örnvingen får nu anses som favorit att nästa år för alltid erövra vandringspriset, menar han.

Eriks bror Bertil Westman deltar i JDM i stav och blir trea på 2.90. Rune Edebro, Vännäs vinner på 3.10. Denne skulle komma att dominera stavhoppet i länet under många säsonger.

Klubbmatcher mot Robertsfors

Under säsongen 1936 möts Örnvingen och Robertsfors i två friidrottsmatcher. På Robertsfors idrottsplats - Stantorsvallen - blir siffrorna Robertsfors 50 p och Örnvingen 48 p. Kalvträsk tar hem 6 grensegrar: Ivar Nilsson 400m och 1500 m, Erik Westman diskus och kula, Bertil Westman stav och Gunnar Lustig spjut. Övriga deltagande örnvingar är: Einar Signarsson, Edvin Sandström, Gustav Boman, Valdemar Lindberg och Mauritz Forsberg

I returkampen i Kalvträsk är Robertsfors åter vassare och vinner med siffrorna 52-47. Einar Signarsson vinner stav och är en av Kalvträsk fem grensegrare. Erik Westman (kula, diskus - 40.20) och Ivar Nilsson (400 m, 800 m) står för de övriga tätplaceringarna för Örnvingen. Rune Lundström, Robertsfors deltar i diskus, men har ännu inte kommit upp i Erik Westmans kapacitet. Det skulle han komma att göra för att sedan dominera diskusresultaten i länet i ytterligare minst 5 år.

Klubbmästerskap med distriktsrekord på 25000 m

Den 22 sept 1936 avslutar Örnvingen säsongen i allmän idrott med klubbmästerskap på den så kallade Maxvallen. (Den får sitt namn, eftersom den ligger på Maximus Lindbergs ägor). Tävlingen missgynnas av "hård storm". Trots detta uppnås ett antal goda resultat. Gunnar Lustig vinner 100 m (12.2), längd (5.91) och spjut (44.25), Erik Westman kastar hela 42.12 i diskus och stöter kulan 11.20. Bertil Westman blir klubbmästare i höjd (1.55) och stav (3.00). Övriga som deltar med goda resultat är Gustav Boman, Einar Signarsson, Arvid Karlsson, och I. Lundström. I samband med dessa klubbmästerskap har rekordförsök på 25000 m utlysts. Trots motvind och motlut från vändpunkten lyckas Ivar Nilsson slå det gamla rekordet med 10 sek. och skrivas in i rekordlistan med tiden 1.36.53.

"Friskt humör"

Under de redovisade resultaten från Kalvträsk skriver referenten: "Mången som sett dessa resultat, tycker nog ej att det är något att brösta sig över, och sant i det, men res då hit och titta på våra träningsmöjligheter och tävlingsresurser och ni blir förvånade lite var. Det enda som finns är friskt humör." De orden kan stå för friidrotten i många landsbygdsföreningar i vart fall fram t.o.m 1930-talets slut. Jörns IF är ett annat exempel, liksom IFK Åsträsk på 40-talet.

Styrketräning

Apropå träning berättar Arne Larsson, starter i många år i Kalvträskloppet, att diskuskastaren Erik Westman monterade ned hjulen från en tippkärra för räls och tränade regelbundet armstyrkan genom att liggande pressa dessa hjul upp och ner 50-talet gånger per tillfälle.

1937: Bertil Westman femkampsmästare

Friidrottssäsongen 1937 är resultatmässigt och därmed utåt sett inte alls lika framgångsrik för SK Örnvingen som 1935 och 1936. När tidningarna i april kollar läget i de större föreningar, som bedriver allmän idrott, förutspår Örnvingens ansvarige Johan Berglund, att klubben kanske inte kommer att synas lika ofta i tidningarnas idrottsrubriker som de två senaste idrottsåren.

Ivar Nilsson är nygift och har inte tränat lika idogt som inför tidigare säsonger. Erik Westman jobbar fortfarande i skogen, men har sökt jobb vid telegrafverket i Skellefteå. Johan Berglund nämner dock, att juniorerna Bertil Westman och Mauritz Forsberg, som båda är ”all round” med stav som specialitet, imponerat ordentligt på tränaren/häcklöparen Paul Högberg, Obbola. ”All round” visar sig vara en adekvat förutsägelse om Bertil Westman, som 1938 vinner JDM i femkamp.

Ivar Nilsson nobbar terräng-DM

Våren 1937 verkar de flesta föreningar i länet anordna ett antal terränglöpningar. AIK och SIF kör en var per vecka, Burträsk arrangerar fyra totalt, Bastuträsk, Ånäset, Norsjö m.fl. genomför minst ett par var. Boliden-terrängen är en av många och där når Ivar Nilsson en 2:a placering på 3000 m. Erik Eriksson, AIK vinner och Örnvingens U. Furberg, Evert Westman och A Lindkvist blir 3:a, 4:a. resp 10:a. Men Ivar ställer inte upp i terräng-DM, utan deltar samma dag i en tävling över 1500 m (senare kontrollmätt till 1376 m) 6 varv, med många kurvor, som anordnas i Bastuträsk under halvtidspausen av fotbollsmatchen Bastuträsk-Robertsfors. Efter att vid sista långsidans början legat 25 m efter, spurtar han och vinner knappt, vilket framgår av resultatlistan:

1. Ivar Nilsson, Kalvträsk	4.08.3
2. Söderström, Boliden	4.09.0
3. Alrik Westermarck, Bastuträsk	4.10
4. Sigurd Lindahl, Bastuträsk	4.12.0
5. Evert Westman, Kalvträsk	4.13.0
6. Mauritz Forsberg, Kalvträsk	4.15.0

På DM 1500 m blir Ivar Nilsson 7:a och han finns faktiskt inte i statistiken för de 6 bästa i Västerbotten. Närmast att finnas i denna statistik är han faktiskt på

200 m, som han springer på 24.1 på Idrottens Dag. Bättre går det för Bertil Westman, som på Gammlia vallen i Umeå vinner JDM i stavhopp med 3.10. På Idrottens Dag når han dessutom 1.65 i höjd.

Stadslöpning

I stadslöpningen ”Ånäset Runt” är Örnvingen efter segrar två år i rad favorit till att för evigt erövra vandringspokalen. Kalvträskarna tar genast ledningen och behåller den in på sista sträckan. Segern anses vara given, då Ivar Nilsson är kalvträskarnas man på sista 1000 m, men strax före mål passeras han av såväl Robertsfors’ som Ånäsets löpare och Örnvingen får kämpa vidare om vandringspokalen.

44.45 i diskus

Erik Westman får jobb i Skellefteå och tävlar för AIK. Han gör en mycket bra säsong, kastar 40.92 på Norrvalla, vinner diskus i länskampen mot Österbotten (förlust 73-78) och kastar då 41.32, vilket är nytt distriktsrekord. Erik Westman kommer på grund av sitt jobb att tävla för många föreningar. När han når sitt bästa diskusresultat på tävling 44.45 (1942) tävlar han för IFK Kristineberg.

Klubbmästerskapen 1937

Örnvingen avslutar som vanligt sin friidrottssäsong med klubbmästerskap (12 september). Några nya namn dyker upp. Karl Johan Eriksson vinner 100 m (12.1) och längd (5.64), Arvid Karlsson är bäst i spjut (42.00). Både Bertil Westman och Mauritz Forsberg tar 300 i stav, nämnde Forsberg vinner diskus (29.82) och Ivar Nilsson springer hem 400m-loppet (56.0). Poängmässigt är Mauritz Forsberg bäst med fina placeringar i många grenar.

Ivar Nilssons facit

Ivar Nilsson tog under sin karriär 8 DM och hade 5 distriktsrekord: 1500 m, 3000 m, 5000 m, 10000 m och 25000 m. Det finns en uppgift om att Ivar Nilsson tävlade på 5000 m i SM på Stockholms Stadion 1936 och placerade sig som 6:a, men den uppgiften har undertecknad ej kunnat få verifierad.

Örnvingens klubbrekord 1937

100 m	Karl Johan Eriksson	12.1	(12/9 1937)
	Ivar Nilsson	12.1	
200 m	Ivar Nilsson	24.1	(Idrottens Dag 1937)
400 m	Ivar Nilsson	55.2	(Robertsfors 1936)
800 m	Ivar Nilsson	2.02.2	(Boliden DM 1935)

Örnvingens klubbrekord 1937 forts.

1500 m	Ivar Nilsson	4.09.0	(Skellefteå 1935)
3000 m	Ivar Nilsson	8.57.0	(Robertsfors 1936)
5000 m	Ivar Nilsson	15.34	(Holmsund 1935)
10000m	Ivar Nilsson	33.21	(Stockholm 1935)
25000m	Ivar Nilsson	1.06.53	(Kalvträsk KM 1936)
Längdhopp	Gunnar Lustig	5.91	(KM 1936)
Höjdhopp	Bertil Westman	1.63	(1937)
Stavhopp	Bertil Westman	3.10	(Umeå DM 1937)
Kula	Bertil Westman	11.36	(KM 1937)
Diskus	Erik Westman	42.12	(KM 1936)
Spjut	Gunnar Lustig	48.59	(Boliden 1935)

Rune Edebro, Vännäs. (Fotoägare: Västerbottens Friidrottsförbund)

Om idrottsbegreppet i ett historiskt perspektiv

av Ivar Söderlind

Riksidrottsförbundet (RF), som har det övergripande ansvaret för den svenska idrottsrörelsen, har i sitt idéprogram 1996 definierat idrott på följande sätt: "Idrott är fysisk aktivitet som vi utför för att kunna prestera mera, ha roligt och må bra" och "Idrott består av träning och lek, träning och uppvisning". Detta synsätt på vad idrott är anses ofta vara alltför vitt, de flesta mänskliga aktiviteter skulle ingå i en sådan definition. Många menar i stället att "idrott" är en term som det knappast är möjligt att definiera på ett entydigt sätt. Innebörden i ordet varierar och exakt vad idrott betyder har det länge rått delade meningar om. Jag kommer i det följande att, i ett historiskt perspektiv, försöka närma mig vad begreppet idrott står för genom att koppla det till några näraliggande begrepp.

Idrott och sport

Idrott är ett gammalt nordiskt ord som ursprungligen kommer från fornisländskan. Ordet upptogs i svenska språket på 1600-talet och stod fram till 1880-talet för såväl kroppslig som andlig färdighet. På 1880-talet slog ordet igenom som en sammanfattande benämning på kroppsövningar som ej hörde till gymnastiken. Det var Viktor Balck ("den svenska idrottens fader") som 1881 startade "Tidning för Idrott" och där propagerade för ordet. I stället för det engelska ordet "sport", som införlivades i det svenska språket på 1860-talet, blev det då vanligt att använda ordet "idrott" inte bara i Sverige utan även i Danmark och Norge.

"Sport" är ursprungligen ett engelskt ord som från början betydde nöje, tidsfördriv. Genom idrottens tilltagande internationalisering till allt fler länder på 1920-talet trängdes idrott alltmer tillbaka av ordet sport. Ofta betecknades sport som övningar där de använda redskapens kvalitet till väsentlig del var utslagsgivande (segelsport, hästsport, motorsport, flygsport etc). Idrott däremot betecknade kroppsövningar där utövarens kraft och skicklighet var avgörande och eventuella redskap var av underordnad betydelse (friidrott, fotboll, skidor, skridsko osv). Dessa betydelskillnader mellan idrott och sport började försvinna på 1930-talet och orden blev från och med denna tid i huvudsak synonyma.

Idrott och gymnastik

”Gymnastik” som ord uppkom i Grekland på 400-talet f Kr och är bildat av ”gymnos”, naken. Grekerna bedrev nämligen sina kroppsövningar nakna. Längre avsåg gymnastik kroppsövningar i vidaste mening. Den Lingska gymnastiken i Sverige under 1800-talet definierades som ”systematiskt ordnade och efter den mänskliga organismens behov avpassade kroppsövelser”. Dess mål var att stärka kroppen såväl fysiskt som psykiskt och inte att besegra medtävlare eller uppnå mätbara resultat! Från 1890-talet och lång tid framåt var det strid om idrottens eller gymnastikens överlägsenhet.

Lingianerna kritiserade den moderna idrotten och menade ”att uppkomsten av olika idrottsgrenar lett till ensidiga rörelser och specialisering på vissa grenar med en rad fysiologiskt skadliga moment.” De menade att idrotten innebar en dyrkan av rekordprestationer, reklammakeri, gynnande av den enskildes fåfänga och åsidosättande av den fysiska och moraliska hygienens krav. Idrottsanhängarna menade i sin tur att ”den formfulländade gymnastens svarvade paradiakropp var en passiv produkt av helt och hållet utvärtes kultur.” Striden kring idrotten och gymnastiken ebbade ut alltmer och var i stort sett avslåst på 1930-talet.

Idrott och motion

Med idrott i form av motionsverksamhet avses i många nutida och äldre svenska studier att aktiviteterna är utan tävlings- eller matchinriktning och saknar jämförande inslag med tidtagning och mätresultat. Man menar ofta att motion skall utgöra en motvikt till stillasittande och ensidigt arbete. Det skall vara övningar som ger rekreation och inte driva upp färdigheter till högsta höjd (som i tävlingssidrott).

Motion är då t ex cykling, terrängpromenader, motionsbingo, simning, gymnastik etc. Deltagande i långlopp på skidor och löpning där individuell tidtagning ej förekommer eller där det finns motionsklasser med ingen eller frivillig tidtagning skulle enligt detta synsätt kunna betraktas som motion (t ex många av de stora tjejlöppen som arrangeras och Öppet Spår i Vasaloppet).

Idrott och idrottsrörelse

Man bör vidare skilja mellan begreppen idrott och idrottsrörelse. Idrott i form av kroppsövningar har funnits i alla tider. Idrottsrörelsen i form av frivilligt organiserad idrottsverksamhet uppstod under andra delen av 1800-talet. Ända sedan denna tid och alltjämt har det varit delade meningar om idrottsrörelsen verkligen skall betraktas som en folkrörelse på samma sätt som de klassiska

folkrörelserna: nykterhetsrörelsen, arbetarrörelsen och frikyrkorörelsen. Kriterier som brukar anges som kännetecken på en folkrörelse är frivillighet, självständighet gentemot staten, varaktighet, fast organisatorisk uppbyggnad, stor medlemsanslutning, social spridning i breda samhällsskikt, bred geografisk utbredning och en ideologisk idérörelse med idémässiga program för människan och samhället. I och med att idrotten växte numerärt och geografiskt kom allt fler av dessa kriterier att uppfyllas. Det är främst den sista punkten om idéologin det brukar hänvisas till när man menar att idrottsrörelsen inte helt och fullt uppfyller kraven på att vara en folkrörelse. Praktisk verksamhet och inte idéologiskt intresse dominerar!

Idrottsammanslutningar

Med idrottsammanslutningar menas ofta förutom ”rena” idrottsföreningar även skytteföreningar och segelföreningar. Ibland menar man även idrottsorganisationer som verkar på distriktsnivå, nationell nivå och internationell nivå t ex Västerbottens Idrottsförbund, Västerbottens läns skidlöpareförbund, Västerbottens Fotbollsförbund, Svenska Friidrottsförbundet, Riksidrottsförbundet, Internationella Olympiska Kommittén osv.

Delge andra dina tankar om idrott!
Skriv en rad i
VISUELLT
ett västerbottniskt forum
för idrottshistoriskt intresserade

Aktuella meddelanden

Årsmötet

Onsdagen den 19 mars 2002 hade VIS sitt 14:e årsmöte i IFK Umeås klubblokal, Hyggesvägen 19 i Umeå med 19 personer närvarande. Bengt Forsman var mötesordförande och Peter Möllersvärd sekreterare. I vanlig ordning godkändes Årsberättelsen för 2001 och styrelsen beviljades ansvarsfrihet i enlighet med revisoreernas förslag.

Den nya styrelsen

Det blev omval av styrelsen över hela linjen vid årsmötet. Men ledamoten Lennart Jonsson tog över som sekreterare efter Peter Möllersvärd som kvarstår i styrelsen som övrig ledamot.

Ordförande

Bengt Forsman, Umeå (omval på ett år)

Vice ordförande

Ivar Söderlind, Umeå (ett år kvar på mandattiden)

Sekreterare

Lennart Jonsson, Hörnefors (ett år kvar på mandattiden)

Kassör

Erik Svensson, Umeå (omval på två år)

Övriga ledamöter

Birgit Haglund, Umeå (omval på två år)

Peter Möllersvärd, Umeå (omval på två år)

Lars Öster, Jörn (omval på två år)

Harald Larsson, Skellefteå (ett år kvar på mandattiden)

Leif Hellgren, Skellefteå (ett år kvar på mandattiden)

Oförändrade medlemsavgifter

Vid årsmötet beslutades om oförändrade medlemsavgifter:

Enskilda personer = 100kr

Idrottsföreningar = 125kr

Förbund och organisationer = 250kr

I medlemsavgiften ingår VISUELLT (1-2 nummer per år). Inbetalningar görs på postgiro 38 98 30 - 1. Glöm inte skriva på talongen vem du är! Om man vill erhålla Sv Idrottshistoriska Föreningens (SVIF:s) årsskrift rekommendar vi att man blir medlem i SVIF. Årsavgiften är 100 kr och inkluderar årsskrift, övriga medlemsblad och möteskallelser.

Den insättes på SVIF:s postgiro 93 57 70 - 8.

Caféträffar 2001

I årsberättelsen framgår att fem intressanta idrottscaféträffar har hållits under 2001. Samtliga träffar har spelats in på ljudband för planerad renskrivning och utskrift.

Den 13 februari var det caféträff med Umeå IK i ”Gula Villan” intill Gammliavallen under ledning av ordföranden Bengt Lundberg och föreningskonsulenten Stig Pettersson. Tyvärr deltog endast sex personer.

Den 13 mars gästades Skellefteå OK där Jan-Erik Holmstedt m fl berättade om orienteringssportens utveckling inför 25 deltagare i klubbens klubbstuga.

Den 19 september gästades Jörns IF där Lasse Öster, Åke Karlsson och Folke Möller berättade om Jörns IF och även SK Järvens tillblivelse och utveckling. Endast sex personer fanns på plats i kanssilokalerna på Idrottsgatan.

Den 18 oktober hölls en träff med 100-årsjubiléerande IFK Umeå där ledare och aktiva delade med sig av föreningens intressanta idrottshistorien utifrån den 136 sidor tjocka jubileumsboken. 22 personer deltog.

Den 20 november hölls under ledning av Harald Larsson en träff i Skellefteå Isstadion med Skellefteås friidrottshistoriska grupp. 19 personer deltog. Temat var friidrotten i Skelleftebygden samt den förestående presentationen i bokform.

Genomförda caféträffar 2002

Den 19 mars efter årsmötet var det caféträff med sportjournalisten Benny Stiegler från Västerbottens-Kuriren som berättade om sina nio OS med focus på Salt Lake City 2003. Denna intressanta träff ägde rum i IFK Umeås klubblokaler på Hygesvägen med 19 deltagare.

Den 7 maj var det så dags för den uppskjutna caféträffen med 77-åringen Fredrika IK i samhällets Folkets Hus med 45 (!) närvarande, den näst största deltagarsiffran i idrottscaféernas historia. Larry Strömberg höll med stort engagemang i trådarna och gjorde en djupdykning i prokollböcker, årsberättelser och annat material. De äldre deltagarna på mötet kompletterade. En trevligt utställning i ord och bild kompletterade bilden av idrottslivet i Fredrika (se även artikel).

Den 19 september anordnade VIS ett idrottscafé hos Nordic Sport AB i Skellefteå, där platschefen Sture Larsson inför en samling idrottsentusiaster läm-

nade en fullödig och intressant information om det nu 30-åriga företaget inför 12 deltagare (se även artikel)

Kommande caféträffar 2002

Följande caféträffar är planerade:

Den 15 oktober i IFK Umeås klubblokal på Hyggesvägen med Britta Lindgren (Eriksson). Britta är sedan 1968 uppmärksamman internationell konståkningsdomare och under 1950- och 1960-talet mångfaldig SM-medaljör i konståkning (SM-guld 1961).

Den 19 november med Sandå Kerns Gamla Uvar som sammanställt ett unikt historiskt material om sin förening (Sandå Kerns SK fyller 70 år 2002).

Planerade caféträffar 2003

Följande caféträffar är preliminärt inplanerade för 2003:

Februari i Umeå med tidigare storlöparen Karl-Uno Olofsson, IFK Umeå. Mars i Skellefteå, årsmöte med efterföljande caféträff.

April i Vännäs med Vännäs Skidklubb.

September i Umeå med tema ”RF 100 år”.

Oktober i Skellefteå med tema ”RF 100 år”.

November i Umeå om ”Studentidrotten och Umeå som Idrottsuniversitet”.

Svenska Idrottshistoriska Föreningens Rikskonferens

Den 7-8 september 2002 arrangerades på Bosön Svenska Idrottshistoriska Föreningens 10:e rikskonferens, där idrottshistoriska föreningar i Sverige samlats för att dryfta gemensamma frågor och informera sig om aktuella ämnen. VIS representerades av ordf Bengt Forsman. Ulf Lindberg inledde med att berätta om Bosöns historia som idrottsfolkåskola, elitidrottscentrum och konferenscentrum. Lars Liljegren, ordförande i Stockholms Idrottsförbund, gav sina tankar om ledarskapets utveckling, ledarskapet i riksådrotten, svårigheterna att hitta lokal till Riksidrottsmuseet och om Bosöns fortsatta utveckling. Gunnar Hagelin, ordf i Jämtlands läns Idrottshistoriska Förening, redovisade slutrapport från gruppen för samordningsåkrågor för idrottshistoriska organisationer i Sverige. Slutåsatserna av rapporten är att en riksorganisation bör bildas och att en interimståstyrelse bör tillsättas. Beslutades att denna interimståstyrelse skall ha följande sammansättning: Rune Deander, Södermanland, Gunnar Hagelin, Jämtland, Carl-Erik Johnsson, Westgöta, Olof Toftby, Borås, Liss Bossmark, Varberg och Gösta Rörstrand, Blekinge. Karl Örsan, vice ordf i SVIF, berättade om sin syn på det lokala idrottshistoriska vardagsarbetet där medlemsrekrytering, idrottscaféernas metodik och idrottshistoriska upp-

satser är viktiga frågor. Amanda Creutzer berättade om RF:s 100-årsjubileum (presenteras på annan plats i detta nummer av Visuellt). Det bestämdes också att Idrottshistoriska Rikskonferensen 2004 skall arrangeras i Karlstad. Vid grupparbetena framkom bl a att vissa Idrottshistoriska sällskap har många medlemmar som Småland med 800 och Värmland med 750 medlemmar. Det sistnämnda sällskapet stötts även ekonomiskt av Värmlands Idrottsförbund.

VIS:s Hemsida

Västerbottens Idrottshistoriska Sällsksaps hemsida på internet planerar vi att lägga ut på nätet innan november månads utgång. Peter Möllersvärd kommer att fungera som ”webmaster” och Ivar Söderlind som informationsansvarig. Peter har tagit fram hemsidan. Den har en elegant design och ett intressant innehåll som VIS:s styrelse har godkänt. Adressen till vår hemsida är följande: <http://w1.901.telia.com/~u90106072/index.htm>

Nya medlemmar

Den 31 december 2001 hade Sällskapet 137 betalande medlemmar, vilket är fler betalande än någonsin! Det har sedan den senaste redovisningen i Visuellt tillkommit några nya medlemmar och skett några adressändringar:

Organisationer - nya medlemmar

Nordic Sport AB, Box 20933, 931 02 Skellefteå
(besöksadress: Anbudsg 2)

Privatpersoner - nya medlemmar

Urban Bengtsson, Axtorpsvägen 15, 903 37 Umeå
Martin Lundström, Östra Kyrkogatan 108, 903 46 Umeå

Nya adresser

Hans Fahlman, Ridhusgatan 22, 903 23 Umeå
Sven-Erik Fahlman, Annastigen 53 A, 931 70 Skellefteå
Rolf Johansson, Norrgårdsvägen 3, 311 71 Falkenberg

Riksidrottsförbundet 1903 -2003

Det är meningen att RF:s 100-årsjubileum 2003 skall bli en nationell angelägenhet för alla idrotter, i alla distrikt, med alla föreningar involverade. RF vill genom olika aktiviteter understryka idrottens betydelse i och för det svenska samhället. Hundraårsjubiléet skall på ett framåtsyftande sätt i första hand hand lyfta fram dagens verksamhet med fokus på:

- Barn-och ungdomsidrott
- Det idéella ledarskapet
- Idrottens samhällsnytta

Bl a följande planeras:

Idrottens miljöer - ett idrottshistoriskt skyltprogram

Syftet är att uppmärksamma platser eller byggnader där idrottshistoriskt viktiga händelser ägt rum. De idrottshistoriska sällskapen runt om i landet nominerar platser/miljöer, allt för att en så god geografisk spridning som möjligt skall nås. På platserna skall skyltar sättas upp, som förklarar dess idrottshistoriska betydelse. Arbetet med detta sker i samarbete med Riksantikvarieämbetet och distriktsförbunden. En "cafebok", där de 100 platserna beskrivs, kommer att tas fram.

I Västerbotten har fem idrottsmiljöer nominerats nämligen Nordahlsvallen i Hörnefors (av Lennart Jonsson), idrottsplatsen Malmbäcka i Boliden (av Harald Larsson), Kägelbanan på Norrbyskärs (av Ivar Söderlind), Gammliaområdet i Umeå (av Ivar Söderlind) och Ingemarbacken i Tärnaby (av Gustaf Forsberg). Under september har det slutliga urvalet gjorts av RF och de två sistnämnda platserna kom med bland de 100 utvalda i Sverige.

Jubileumsbok

Jubileumsbok i två delar med RF:s historia och den svenska idrottsrörelsens utveckling under de gångna 100 åren. Jan Lindroth, professor i idrottshistoria, är huvudförfattare. Planerad utgivning i november 2002.

Jubileumsfilm

Jubileumsfilmen - "100 år av delad glädje" - som skall ta upp såväl idrottsliga som organisatoriska händelser under åren 1903-2003. Filmen på 30 minuter skall vara klar i november 2002 och skall distribueras via VHS-kassetter, DVD och internet.

Nationell utställning - "Idrottsledaren".

En vandringsutställning skapas i samarbete med Arbetets museum på temat: "Det idéella ledarskapet och barn- och ungdomsidrotten." Utställningen skall med början i januari 2003 visas på sex platser i Sverige: Norrköping (11/1 - 23/2), Östersund (8/3 - 5/10), Stockholm (3/5 - 15/6), Varberg (28/6 - 10/8), Umeå (muséet 31/8 - 12/10) och Karlstad (18/10 - 7/12). Utställningen i Umeå invigs på muséet den 31 augusti. I anslutning till umeåutställningen kommer ett idrottscafé att anordnas.

STYRELSEN

Skid-SM 1996

Foto: Svante Öhman

Västerbottens Idrottshistoriska Sällskap

Sällskapet bildades den 28 april 1988 och har idag ca. 150 medlemmar. Sällskapets målsättning är att inom Västerbottens län väcka och underhålla intresset för idrottshistoria och förena dem, som delar detta intresse.

Varje år anordnar VIS 5-6 idrottscaféträffar runt om i Västerbotten med ett rikt idrottshistoriskt innehåll där ledare och tidigare aktiva berättar om stort och smått i sina föreningsars tidiga och senare historia.

Två gånger om året ger VIS ut skriften VISUELLT på 25-50 sidor - "ett västerbottensiskt forum för idrottshistoriskt intresse" med ett rikt idrottshistoriskt material.

Exempel på annan verksamhet som VIS arbetar med och uppmuntrar är idrottshistoriska utställningar i Umeå och Skellefteå, bandade intervjuer med äldre idrottsledare/idrottsutövare och studiecirklar (idrottshistorisk forskning) runt om i länet.

Vill du eller din förening vara med i VIS betalas årsavgiften in till **postgirokonton 38 98 30 - 1**. Glöm inte att ange avsändarnamn och adress.

- Enskild medlem betalar 100 kr inkl. VISUELLT
- Förening betalar 150 kr inkl. VISUELLT
- Förbund betalar 250 kr inkl. VISUELLT

För frågor kontakta VIS:s ordförande:

Bengt Forsman
Axtorpsvägen 2
903 37 Umeå
Tel: 090/77 46 80 eller 090/77 05 95 (fax)

Bengt Forsman

Besök vår hemsida!
<http://w1.901.telia.com/~u90106072/index.htm>

